

‘Een huis om in te spelen’

Een ontwerpgericht onderzoek naar een leerlijn onderzoekend vermogen voor de Academie voor Danseducatie, Fontys Hogeschool voor de Kunsten.

Bijlagen

op dit document is de referentielijst van het hoofddocument van toepassing

Inhoudsopgave

BIJLAGE A: VOORBEELD VAN DE WERKWIJZE TIJDENS HET ONTWERPEN VAN INSTRUMENTEN	3
BIJLAGE B: VOORBEELD VAN TESTEN VAN INSTRUMENTEN BIJ DE RESPONDENTEN	5
BIJLAGE C: VOORBEELD INTERVIEW VOORBEREIDING EN <i>MEMBERCHECKING</i>	6
BIJLAGE D: VOORBEELD SAMENVATTING INTERVIEW EN CODERING.....	7
BIJLAGE E-1: VOORBEELD VAN TRANSCRIPTIE VAN EEN INTERVIEW (FRAGMENT)	8
BIJLAGE E-2: INZAGE WERKWIJZE SYNTHESE TRANSCRIPTIE	9
BIJLAGE F: BEWIJSLAST ARCHIVERING VAN RUWE DATA.....	10
BIJLAGE G-1: FRAGMENT UIT HET LOGBOEK.....	11
BIJLAGE G-2: FRAGMENT UIT HET LOGBOEK.....	12
BIJLAGE H: ONDERZOEKSTRUMENT: VRAGENLIJST VOOR STUDENTEN EN ALUMNI	13
BIJLAGE I: INTERVIEWPROTOCOL STUDIELEIDERS MASTEROPLEIDINGEN FHK.....	16
BIJLAGE J: PROTOCOL EXPERTINTERVIEW FH.....	17
BIJLAGE K: PROTOCOL EXPERTINTERVIEW KUNST	18
BIJLAGE L: INTERVIEWPROTOCOL STUDIELEIDER ACADEMIE VOOR DANSE-EDUCATIE	19
BIJLAGE M: PROTOCOL EXPERTINTERVIEW VOORZITTER KUNSTVAK DOCENTEN OVERLEG.....	20
BIJLAGE N: PROTOCOL FOCUSGROEP STUDENTEN.....	21
BIJLAGE O: FRAGMENT VAN INTERCODERING DOOR EXPERT	23
BIJLAGE P: VOORBEELD CODERING OPEN VRAGEN VAN VRAGENLIJST (FRAGMENT) EN DATAREDUCTIE TOT ONTWERPEIS	24
BIJLAGE Q: ANALYSE OPLEIDINGSCURRICULUM	26
BIJLAGE R: VOORBEELDEN VAN INTERCODERING	30
BIJLAGE S: PROTOCOL FOCUSGROEP DOCENTEN	31
BIJLAGE T: <i>GOOD PRACTICE</i> ANALYSE MODELLEN	32
BIJLAGE U: ANALYSE GRIJZE DOCUMENTEN	35
BIJLAGE V: FEEDBACK OP HET <i>PROGRAMMA VAN EISEN</i>	- 39 -
BIJLAGE W: DATAREDUCTIE TOT EEN EERSTE VERSIE VAN HET <i>PROGRAMMA VAN EISEN</i>	- 40 -
BIJLAGE X: VISIE EN INHOUD – EERSTE PROTOTYPE BESCHRIJVING	- 47 -
BIJLAGE Y: CRITERIA EN LEERDOELEN EN GLOBALE UITWERKINGEN- EERSTE PROTOTYPE.....	- 50 -
BIJLAGE Z: MOGELIJKE OPZET PROPEDEUSE- EERSTE PROTOTYPE	- 54 -
BIJLAGE AA: DUIDING VAN DE DOMEINEN VAN ONDERZOEK VOOR EEN KUNSTVAKDOCENT-STUDENT	55

Bijlage A: Voorbeeld van de werkwijze tijdens het ontwerpen van instrumenten

Stap 1:

Bij het ontwerpen van de onderzoeksinstrumenten was de literatuur leidend. Dat is niet in alle instrumenten meer zichtbaar in de definitieve versies, maar werd in de ontwerpfase steeds vermeld.

2: Wat is de rol van leren doen van onderzoek in een kunstvakdocentenopleiding?	- wat is de link met de professionele ontwikkeling (<i>Van der Linden, 2012; Van der Donk & van Lanen, 2016; Losse, 2018</i>) - welke beroepsproducten zouden de onderzoeken moeten opleveren? (<i>Losse, 2018</i>) - hoe zie je praktijkonderzoek in een werkveld waar het doen van onderzoek nog niet vanzelfsprekend is. (<i>Willems en Wuytens, 2016; Van der Donk & van Lanen, 2016; Andriessen et al., 2010, Kallenberg et al., 2014, Tack & Vanderlinde, 2016</i>)
3: Tot op welk niveau moeten studenten onderzoek kunnen doen?	- moeten ze een vaste onderzoekscyclus kunnen doorlopen? (<i>Willems en Wuytens, 2016, Boomgaard, 2012; Van der Donk & van Lanen, 2016; Kallenberg et al., 2014, Tack & Vanderlinde, 2016</i>) - wat betekent het 'bijdragen aan kennis voor de praktijk' binnen onze domeinen? - wat betekent het toepassen van onderzoek in onze context? <i>Kennisvalorisatie is niet zo maar vanzelfsprekend (Borgdorff, 2015).</i> - wat is bruikbare kennis in ons vakgebied, wanneer deskundigen zeggen dat kennis niet leidend is in ons vakgebied? (<i>Borgdorff en Sonderen, 2012</i>)

Opmerking: fragment uit het ontwerp van het interview met de voorzitter van het KVDO

Stap 2:

Alle onderzoeksinstrumenten werden door peers en een expert van feedback voorzien, waarna instrumenten werden bijgesteld (rood).

- Materialen: audio apparatuur, timer, notitie-mogelijkheden.		Goed idee, per vraag hoeveel minuten?
Opening: • Toestemming voor audio opnames • Uitleg over het doel van het onderzoek en de rol van de studieleider • Vragen Je hebt uitgesproken dat er behoefte is aan een leerlijn onderzoekend vermogen. Een van de redenen hiervoor is de nieuwe set van competenties van het KVDO en het ontbreken van een leerlijn onderzoekend vermogen waardoor studenten momenteel niet maximaal ondersteund worden in het verwerven van de benodigde beroepscompetenties ten aanzien van het onderzoekend vermogen.		... Worst-case scenario: wat doe je als er ↓
HOOFDVRAGEN 1: Kun je aangeven welke concrete beelden jij hebt bij het eindniveau wat beschreven wordt door de gedragsindicatoren voor het onderzoekend vermogen die beschreven worden in de nieuwe set van competenties? De set van competenties en beschreven indicatoren zijn al enige tijd in jouw bezit. Jullie hebben ze ook doorgesproken in het Landelijk Overleg Docenten Dans (LODD). Kun je aangeven welke concrete beelden jij hebt bij het beschreven eindniveau, ten aanzien van het onderzoekend vermogen, voor onze opleiding?		... Duidelijk! Hieruit blijkt dat er meerdere ↓ Verwijderd: t ... Verwijderd: ondersteunt Duidelijk nu zo, met die twee kolommen Vraag 1 is fijn om erin te komen, maar ↓ Ik heb deze zin een paar keer gelezen ↓ ... Ik snap wat je bedoelt, maar ik moest de ↓ Ik zou deze loskoppelen Zou ik als bijlage erbij geven, dan hoeft ↓ Mooie subvragen! ... Oh wacht! Volgens mij heb je in de ↓ Nu een gesloten vraag, misschien ↓ ... De vierjarige leerlijn of de leerlijn die ↓
SUB/HULP VRAGEN - wat zie jij als doel van het doen van onderzoek door studenten van onze opleiding - wat voor soort onderzoek zie je voor je - wat moeten die onderzoeken opleveren? - welke beroepsproducten passen daarbij in de visie van de opleiding? of in welke beroepscontext zie je dat voor je - in welke werkvelden of beroepsprofielen zie je dat voor je?		
2: Welke wensen heb je ten aanzien van de leerlijn die over 4 jaar gaat lopen?	bijvoorbeeld: - linken met andere doelen/ onderwijsseenheden - linken met het werkveld - linken met andere opleidingen (montage)	

Stap 3:

Alle instrumenten werden na bijstelling voorgelegd aan een critical friend om feedback op te halen over de verwachte bruikbaarheid van het instrument in de specifieke context van de DNSE.

temis (40)	Hallo Carry,
)	
ail	Duidelijke opzet, onderwerpen zijn helder.
is	Ik neem aan dat de studieleiders de terminologie wel kennen die je gebruikt.
den weer te geven ✓	Krijg je op de laatste vraag niet te breed geformuleerde antwoorden?
ak (2)	En hebben de masters wel genoeg informatie over de bachelor om hier iets op te kunnen zeggen?
leheren...	Maar, wellicht krijg je ook wel mooie ideeën aangereikt.
	Succes,
	groet, ?

Bijlage B: Voorbeeld van testen van instrumenten bij de respondenten

Een voorbeeld van het testen van instrumenten: de vragenlijst, die met google forms is uitgezet onder alle vierde jaars studenten en alumni, werd vooraf getest door twee studenten, geen deelnemers, op inhoud en verloop.

Bijlagen... bijlage 2 vragen lijst al~1.docx (39 kB) [Voorbeeld op het internet]

Hoi !

In de bijlage vinden jullie een opzet voor een enquête onder alumni en alle vierde jaars studenten.

Deze vragenlijst wordt afgenomen in het kader van het onderzoek waar ik jullie als eens over heb verteld: een ontwerpgericht onderzoek naar een leerlijn onderzoekend vermogen voor de DNSE.

Doel van de vragenlijst is inzicht krijgen in wat er leeft onder alumni en studenten ten aanzien van het onderwijs rondom onderzoek: hoe vindt men dat het in de opleiding verweven is. wat doen we al wel goed en wat kan er beter.

Het is van belang dat de vragenlijst door de respondenten goed wordt begrepen en uitnodigt tot serieus invullen.

Willen jullie de lijst eens kritisch bekijken en dan laten weten wat jullie er van vinden, je kunt bijvoorbeeld denken aan:

- zijn de vragen duidelijk
- "loop" je er makkelijk doorheen
- duurt het niet te lang
- heb je het idee dat je je mening ook echt kwijt kunt
- zijn de vragen niet suggestief (dwingen ze je in een bepaalde richting als het om je mening gaat)
- en wat jullie verder opvalt

Het handigst is met 'controleren' opmerkingen plaatsen.

Dank je wel voor jullie kritische feedback.

Ik zal jullie een definitieve versie sturen van de vragenlijst, dan zie je ook wat ik heb gedaan met de feedback. Dat is ook weer leerzaam voor jullie.

hartelijke groet,

Carry van Bokhoven

1: Wat zijn je huidige taken in het werkveld van de kunsten? 1: Welke taken voor je momenteel uit in het werkveld van de kunsten, meerdere antwoorden zijn mogelijk: ☐ docent AKKE ☐ docent PO/VO ☐ dansmaker ☐ danser in een gezelschap ☐ eigenaar ballet/dans school ☐ beleidsmaker of medewerker ☐ anders; ☐ geen <u>Stellingen algemeen:</u> 2: Het leren 'doen van onderzoek' is zinvol gebleken voor mijn beroepspraktijk 5: De onderzoeksvaardigheden die ik heb opgedaan worden regelmatig bangesproken 3: Ik gebruik onderzoeksvaardigheden vooral in mijn docerende werkpraktijk 4: Ik gebruik onderzoeksvaardigheden vooral in mijn werkpraktijk als maker 5: ik gebruik onderzoeksvaardigheden vooral in mijn werkpraktijk als performer 8: Praktijkonderzoek benutten of uitvoeren is in mijn werkzaamheden als dansdocent niet aan de orde	januari 30, 2018 Is het de bedoeling dat deze vraag zo breed gesteld wordt? En is dat zowel organisatorisch als fysiek uitvoerend/maker/docent, amateur werkveld of professioneel werkveld etc? : gesloten vraag van maken? Misschien ook stagepraktijk? Anders misschien overgeslagen? Gaat dit puur alleen over de onderzoeksvaardigheden die opgedaan zijn tijdens het afstudeeronderzoek, of ook over andere vakken?
--	---

januari 29, 2018

Qua opbouw en inhoud vind ik dit een sterke enquête, je creëert d.m.v. de vragen voldoende diepgang. Wel zijn het véél vragen. Succes!

januari 30, 2018

Verder heel duidelijke vragen en helder waar je je op wil richten Carry. Zowel de algehele opleiding als het onderzoek los komt duidelijk naar voren. Interessant hoe deze naar voren komen in de opleiding en of ze elkaar aanvullen.

Voor afname werd de vragenlijst getest op het technisch verloop in google forms.

9: De vraag geeft aan: meerdere antwoorden mogelijk, maar het format wat je gebruikt hebt laat maar één antwoord tegelijk toe (bij google ronde aanklikbolletjes = 1 antwoord mogelijk, vierkante aanklikbolletjes = meerdere antwoorden mogelijk)

Open vragen

Ik ken het woord 'leerarrangementen' helemaal niet. Is dat bij jullie een veelgebruikte term? Anders misschien vervangen.

E-mail adres

Je geeft in je introductiebericht aan als je wilt meedoen aan de focusgroep, kun je je e-mailadres achterlaten. Echter is er geen mogelijkheid om het in te vullen :p Onder de pagina met open vragen zit alleen de knop 'verzenden'.

Alle geïnterviewden ontvingen voor aanvang van een interview de vragen ter voorbereiding van het gesprek, met de nadrukkelijke uitnodiging onderwerpen toe te voegen wanneer daar behoefte aan was.

Er vond *memberchecking* plaats bij alle interviews die werden samengevat, daarna werd pas gestart met codering.

Voorbeeld van een samenvatting (fragment). Samenvattingen zijn voorgelegd voor *memberchecking*, daarna is overgegaan tot codering. Codes werden verkregen uit het bronnenonderzoek.

Na codering zijn de uitspraken op kleurenlabel bij elkaar geplaatst waarna er voorlopige ontwerpeisen aan gekoppeld zijn, een voorbeeld van deze werkwijze is te vinden in bijlage P.

Geen aparte leerlijn: verbonden met onderwijs beroepsontwikkeling

Gericht op bijdragen aan duurzame professionele ontwikkeling

Gericht op interactie om tot kennisontwikkeling te komen

Multi- disciplinaire samenwerking moet bevordert worden

Meenemen naar aanbevelingen: professionaliseren van het team

16:54| Heb jij specifieke wensen ten aanzien van de leerlijn. De ander legt vooral bronnen naar elkaar. Iedereen kan zijn eigen rol daarin hebben, maar het gaat door de hele opleiding heen.

Je maakt eigenlijk onderdeel uit van de puzzel. Dat alle puzzelstukjes passen om het voor elkaar te krijgen.

Mijn specifieke wensen zijn vooral dat het praktisch toepasbaar is voor de student, dus dat het het bewerkstelligt dat ze gaan groeien in het proces.

Liefst in het curriculum, binnen de arrangementen

19:30| Bedoel je groeien in het proces of groeien in hun professionaliteit?

Ik denk en-en, want het heeft onlosmakelijk met elkaar te maken.

19:45| Bedoel je het proces van onderzoeken of zeg je nee, die onderzoekende houding helpt hen om een steeds betere professional te worden?

Ik ben begonnen n.a.v. de vraag om voor mezelf te bepalen dat het gericht en toepasbaar moet zijn voor hun eigen groei.

Ik zou het fijn vinden dat het binnen het curriculum plaatsvindt, omdat dan ook de professionalisering van de docenten een rol speelt en het de ontwikkeling van de student herkenbaar is voor de docent.

Het moet in estafettevorm: leren met en van elkaar. Het stokje doorgeven van kennis en wetenschap. Dat betekent ook voor studenten die in het eerste jaar met onderzoek beginnen die kennis maken met wat hebben de ouderejaars gedaan, wat heeft het opgeleverd?

Meeliften op de kennis die er al is.

Ook het estafettestokje naar de docenten, dus met degene die in het eerste jaar zitten daarin meenemen. Een CoP starten waarin overlegt wordt en geleerd wordt: Zo benaderen we de studenten, dat betekent voor andere docenten dat je daar verbindend in bent naar verschillende onderwijseenheden. Dat het verdieping tewerkstelligt.

Je kan ook kijken wat dat internationaal oplevert. Of naar verschillende doelgroepen, multiculturaliteit, of verschillende opleidingen. Dat je eigen stukje binnen de opleiding tot groei en verbinding moet leiden.

Uitwaaieren van bewustwording.

Link naar life long learning

22:47| Wat moet ik in die leerlijn beslist meenemen? Wat kan er?

Wat ik heel belangrijk vindt is dat de docenten erbij betrokken worden. Als dat niet gebeurt, wordt het een dingetje van de studenten.

Verbinding met het onderwijs: het moet geen losstaande modules of losstaande lessen opleveren, in principe zit het onderwijs verweven in de modules die al bestaan. Wellicht moeten de opdrachten aangepast worden omdat ze er nog niet zijn. Wellicht komt er een activiteit bij in de vorm van één los college, maar in principe zit het in het curriculum wat nu al bestaat.

Het mooiste zou zijn is dat het verdiepend en verbredend werkt, en dat het ook multiculturaliteit en interdisciplinariteit bevordert, want daar staan de meeste van ons niet op ingesteld. Het zou mooi zijn als die knop ook aan gaat.

24:52| De master gaat een soort pre-master inhaalslag voor studenten samendoen met ABV en het derde jaar, daarvan zouden we kunnen onderzoeken: zitten daar samenwerkingsmogelijkheden. Dan zit je al met andere disciplines samen. Het is op maandagavond, ze hebben zich voorgenomen elk jaar 10 docenten te plaatsen van FHK.

Leuk! Die dwarsverbanden zijn alleen maar goed. Ook de informatie die daaruit komt kunnen wij met ons team delen, wat we daarmee kunnen.

Interviews met experts werden volledig getranscribeerd voor codering.

12:52 | En wat vind jij een artistieke methode.

30: Een artistieke methode vind ik als je zeg maar vanuit een subvraag vaak met een vraagstelling artisticeit als methodiek gebruikt om verder inzichten te krijgen op het fenomeen wat jij wilt verkennen, of waar je antwoorden op wilt geven.

31: Ik vind wel dat je een onderscheid moet maken tussen het wetenschappelijk onderzoek en artistiek onderzoek.

32: Hè, want wetenschappelijk onderzoek is veel meer navolgbaar en methodisch en plausibel, nou ja al die woorden, maar artistiek onderzoek is wel een onderzoek wat in dienst staat van een hoger... zeg maar een onderzoeksvraag die je vanuit het wetenschappelijk onderzoek hebt. Ja dat klinkt een beetje gek om dat zo te benoemen, maar ik vind een artistiek onderzoek moet dus in dienst staan van je hoofdvraag.

33: Een artistiek onderzoek is niet dat het een apart artistiek vermogen of een artistiek op zichzelf staand product moet genereren.

13:53 | Nee dan krijg je bijna een creatief proces en het maken van een kunstproduct.

34: Ja, precies, je kunt ook een artistiek product maken om zeg maar een ervaring te verbeelden, dat kan, maar dit is wel gericht op dat het een methodiek is om kennis en inzichten te vergaren voor het bovenliggende onderzoeksvraag, onderzoeksfenomeen, wat je wilt bekijken.

35: Ik weet niet of dat antwoord is op je vraag, en zo gebruiken we dat ook hier in de master, dat je het artistiek onderzoek, wij gebruiken dan triangulatie, dus je hebt een onderzoeksvraag en je hebt drie manieren om inzichten te verzamelen, en één daarvan kan artistiek onderzoek zijn.

36: Maar het is niet een illustratie of wat dan ook, het is echt wel dat je je artistieke onderzoek start vanuit een vraag die gerelateerd is aan je hoofdvraag. En dat je op een andere manier dan de talige inzichten verzamelt.

37: En natuurlijk is dat minder navolgbaar, en wel veel suggestiever, maar we proberen wel de studenten te begeleiden dat dat ook systematisch is ingericht.

38: Dus dat je wel de beschouwer, jezelf als beschouwer, als maker maar ook je begeleider en studenten, dat de onderzoeker, of de student dan, het kan, goed navolgbaar kan vertellen wat hij doet.

15:22 | Artistiek onderzoek als instrument kan dus een onderdeel zijn van het gehele onderzoek.

39: Ja, precies maar een geheel artistiek onderzoek, daar durven wij ons nog niet aan te wagen.

15:52 | Wat de literatuur vooral zegt, het moet vooral resulteren in een beroepsproduct. Mirjam Losse maakt daar onderscheid in, voor het hbo (schema Losse wordt voorgelegd) wat zie jij voor je bij relevante beroepsproducten?

40: Dat beroepsproduct dat kan echt, ja wat kan het zijn, een nieuw beoordelingssysteem, een nieuwe lessencyclus, het kan een advies zijn voor een beleid, het kan een nieuwe aanscherp voor het vak ckv zijn, het kan, ik zit even nu te graven, een nieuw advies zijn voor hoe je vmbo studenten meer het museum in haalt voor de educatie. Ja, het kan echt zo divers zijn.

Bijlage E-2: Inzage werkwijze synthese transcriptie

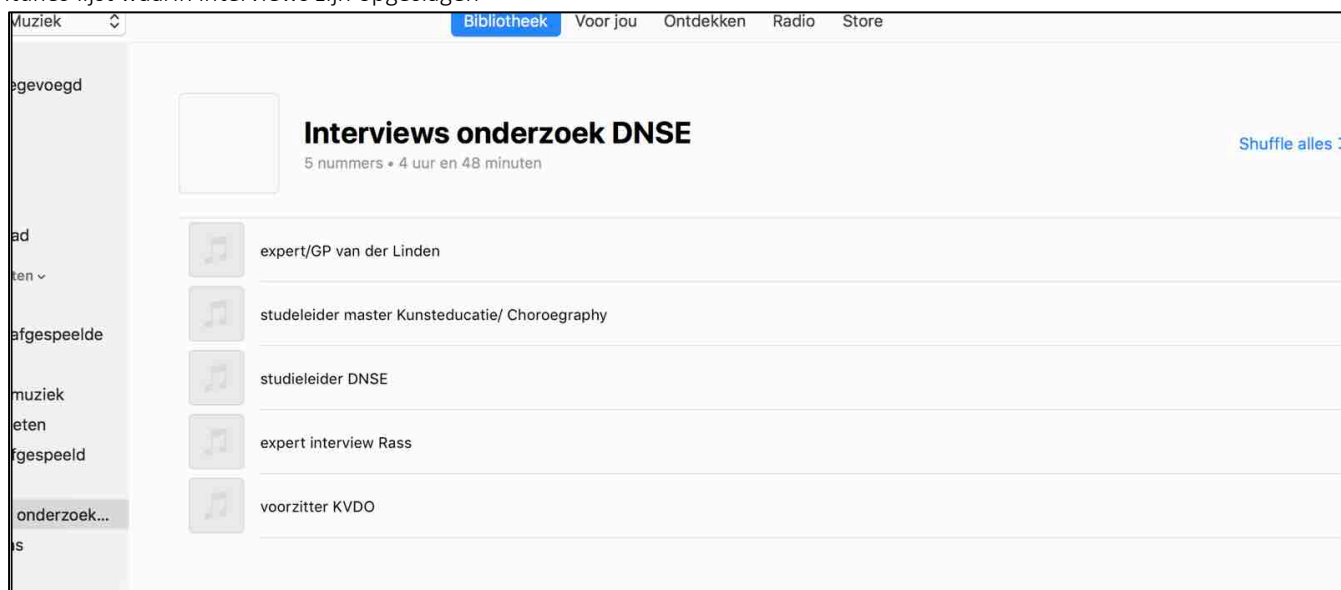
Van de transcripties werd een synthese gemaakt door zinnen met eenzelfde item samen te vatten.

Nr. zin	<i>Samenvattende uitspraken: artistiek onderzoek</i>	item
30-32-33-34 - 35	Artistiek onderzoek kan in een getrianguleerde onderzoeksopzet één van de dataverzamelmethodes zijn.	Artistieke onderzoeksmethode voor data verzameling
33-34	De artistieke methodiek kan een artistiek product opleveren, maar dat is niet het einddoel, de verkregen informatie moet bijdragen aan het beantwoorden van de hoofdvraag	"
36	De verzamelde data uit een artistieke methodiek bestaan naast de talige data	taligheid
37-38	De artistieke methodiek die gekozen is moet systematisch ingericht worden en zo navolgbaar mogelijk worden gemaakt	Systematisch, navolgbaarheid
	Een geheel artistiek onderzoek wordt binnen de master niet aangedurfd vanwege de problemen met systematiek, navolgbaarheid en betrouwbaarheid.	
	<i>Samenvattende uitspraken beroepsproduct</i>	
41-43-46	Het is noodzakelijk dat de relevantie van het onderzoek voor studenten zelf heel helder is. Het moet ze echt iets opleveren in hun professionele praktijk.	Professioneel handelen
44-46	Streven naar een sterke bijdrage aan de praktijk is wenselijk maar niet altijd haalbaar als het om hele persoonlijke vraagstukken gaat ten aanzien van de eigen professionaliteit.	" praktijkvraagstukken
42-44	Onderzoek gericht op ontwerpen is erg wenselijk, dat draagt bij aan vernieuwen: wat in de kunsteducatie wereld van groot belang is.	Ontwerpen, bijdragen aan praktijk
43-47-48	Goed kunnen onderbouwen en beredeneren ten aanzien van keuzes in een ontwerp is essentieel: ervaring leert dat studenten dat erg moeilijk vinden (maken veel intuïtieve keuzes, en verschuilen zich achter eigenheid en authenticiteit)	vaardigheden
41/49	Streef vooral naar het besef bij studenten dat het doen van onderzoek je professioneel handelen en/of een concreet product écht ondersteund en je verder brengt.	Professioneel handelen
48-49	Een geschreven verslag is van belang, kennisconstructie vindt plaats door taal	taalvaardigheid
48-49	Een geschreven verslag kan de basis zijn voor en andersoortige presentatie van het onderzoek; beide kunnen elkaar versterken en meer recht doen aan de student	Verslaglegging Kunstproduct als onderdeel van presentatie gegevens
	<i>Samenvattende uitspraken onderzoekende houding</i>	
51	Houding is de basis, moet vroeg in de opleiding aangeleerd worden	houding
53-56	Het gaat er vooral om dat studenten vanuit een eigen nieuwsgierigheid gaan onderzoeken	nieuwsgierigheid
57-59/52	Kennismaken met wat anderen boeit en waar ze mee bezig zijn is van waarde, delen/sparren levert vaak veel op	interactie
60	Leren vragen stellen bij eigen werk en werk van anderen moet gestimuleerd worden	vragen stellen
60-61	In de kunst wordt vaak snel geoordeeld, niet oordelen en alleen waarnemen is een belangrijke houding die aangeleerd moet worden	oordeel uitstellen

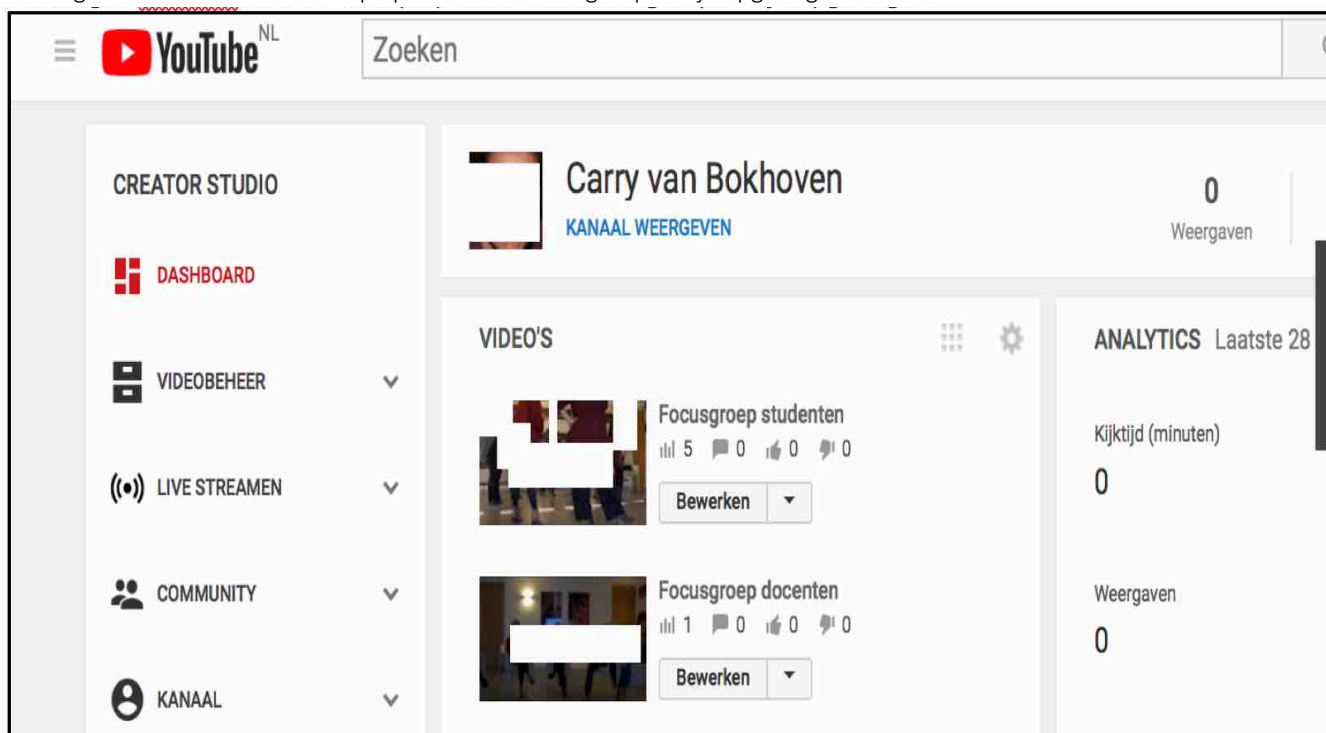
Bijlage F: Bewijslast archivering van ruwe data

Alle opnames die gemaakt werden van de focusgroepen en de interviews zijn gearchiveerd om her-analyse mogelijk te maken.

Itunes lijst waarin interviews zijn opgeslagen

Verborgen *YouTube* kanaal waarop opnames van focusgroepen zijn opgeslagen

Ex. comm. 22-3.

OER: zelf bestuderen
onduidelijkheden
kunnen beraad
worden, → geen.

Geen bijzondere restric
ties voor leerlijn of
wetenschap

→ wetenschap
moet helder besche
ven maar zij nemen
over.

in mei nieuwe comp
aanleveren als comp-
matrix verandert
anders per jaar laten
in actie.

A [redacted] 6-3.
 kwaliteitszorgmedewerker:
 informeel gesprek;
 geen documenten gevon-
 den waarin opleiding
 visie / didactiek beschte
 ven staat. Geen inform
 tie gevonden over richt
 lijne e kaders voor vorm
 leeren; elke opleiding doe
 dat anders. ~~Dit~~ heeft
 geen leertijm bij kwalite
 zorg liggen
 check zelf
 Eigen in oude docu-
 menten wordt sociaal
 constructivisme gebruikt
 als vizie op leren, me
 dat heeft geen door
 kring gekregen, de did
 tactiek is niet in curric
 lums beschrijvingen terug te
 vinden.

H [redacted] 7-3

De vragenlijst is uitgezet met Google Forms onder 50 studenten. Dat zijn alle alumni van de laatste drie afstudeerjaren en de huidige vierdejaars studenten. De link naar de vragenlijst:

https://docs.google.com/forms/d/1n5QLUflWQhlyfAUVbeJALi2ZYT_SUXou1fl2_4VotMg/edit

Beste alumni en vierde jaars studenten,

Momenteel studeer ik, Carry van Bokhoven, aan Hogeschool InHolland. Ik volg de master Leren en Innoveren, en ben nu bezig met een onderzoek in het kader van mijn masterthesis.

Bij deze wil ik jullie vragen een vragenlijst in te vullen in het kader van mijn onderzoek. Het zal ongeveer zeven minuten van je tijd in beslag nemen.

Ik doe een ontwerpgericht onderzoek naar een leerlijn onderzoekend vermogen voor onze opleiding. Dat wil zeggen dat ik een leerlijn ga ontwikkelen waarin duidelijk wordt hoe het onderwijs rondom het onderzoekend vermogen ingericht wordt, zodat studenten dit vermogen ook daadwerkelijk goed kunnen ontwikkelen. Dit betekent; het hebben van een onderzoekende houding en het kunnen benutten en uitvoeren van praktijkonderzoek. Mijn streven is deze leerlijn zo dicht mogelijk te laten aansluiten bij wat studenten als zinvol en leerzaam ervaren. Daar heb ik jullie input hard bij nodig!

Jullie kunnen mij heel erg helpen door de vragenlijst in te vullen.

Naar aanleiding van de vragenlijst vindt er een groepsgesprek plaats met studenten van studiejaar één tot en met vier, aangevuld met twee alumni. Dat gesprek, met een brainstormend karakter, zal plaatsvinden op woensdagochtend 4 april, van 10.30 tot ± 13.00 uur.

Als je aan deze focusgroep wilt deelnemen laat dan je emailadres achter onderaan deze vragenlijst, dan neem ik contact met je op. Als je niet deel wilt nemen, kun je deze vragenlijst anoniem invullen.

Mocht je vragen hebben dan kun je altijd mailen: c.vanbokhoven@fontys.nl

Ik stel je deelname zeer op prijs!

Met vriendelijke groet, Carry

Deze vragenlijst bestaat uit drie soorten vragen:

1. Vragen waarop je 'ja/nee' kunt antwoorden.
2. Stellingen die je in een vijfpunt-schaal kunt beantwoorden (1 betekent helemaal oneens, 3 is neutraal en 5 betekent helemaal eens): kies daarin wat het beste bij je past.
3. Open vragen: beantwoord deze zo kort mogelijk.

Vragen:

1:

0 ik ben een vierdejaars student

0 ik ben een alumnus

2: Welke taken voer je momenteel uit in het werkveld van de kunsten, meerdere antwoorden zijn mogelijk (ook de taken in het kader van je studie zijn van belang):

0 docent AKKE

0 docent PO/VO

0 dansmaker

0 danser in een gezelschap

0 eigenaar ballet/dans school

0 beleidsmaker of medewerker

0 geen

0 anders nl.:

3: Stellingen algemeen:

helemaal oneens-oneens-neutraal-eens-helemaal eens

0 0 0 0 0

- Het leren 'doen van onderzoek' is zinvol gebleken voor mijn beroepspraktijk
 - Ik gebruik mijn onderzoekend vermogen vooral in mijn docerende werkpraktijk
 - Ik gebruik mijn onderzoekend vermogen vooral in mijn werkpraktijk als dansmaker
 - Ik gebruik mijn onderzoekend vermogen vooral in mijn werkpraktijk als performer
-

Vragen ten aanzien van de ontwikkeling van het onderzoekend vermogen:

helemaal oneens-oneens-neutraal-eens-helemaal eens

0 0 0 0 0

4: Het ontwikkelen van het onderzoekend vermogen vormde, in mijn beleving, een doorlopende leerlijn tijdens mijn opleiding

5: Ik voelde mij goed voorbereid op het afstudeeronderzoek

6: Ik werd in alle leerarrangementen en vakgebieden aangemoedigd onderzoekend te werken

7: Kun je hieronder kort aangeven in welke leerarrangementen er in jouw beleving actief gewerkt werd aan je onderzoekende houding en het leren benutten en doen van (delen van) onderzoek, en op welke wijze. Als je van mening bent dat er helemaal niet aan gewerkt werd in een arrangement, laat het dan open. Probeer kort te omschrijven wat je als leerzaam en betekenisvol hebt ervaren op het gebied van onderzoekend vermogen.

0 in het arrangement performerschap (dans uitvoeren) door:

0 in het arrangement makerschap door:

0 in het arrangement docentschap door:

0 in het arrangement theorievakken door:

0 in het arrangement ondernemerschap door:

0 anders nl.:

Vragen voor de alumni die een master zijn gaan doen of hebben gedaan:

Anderen kunnen doorgaan naar vraag 12.

8: Welke masteropleiding volg(de) je:

0 Kunsteducatie

0 Choreography

0 Anders nl:

9: Welke onderzoeksvaardigheden werden er van je gevraagd **bij aanvang** van je masteropleiding (meerdere antwoorden mogelijk):

0 praktijkproblemen/ ontwikkelkansen herkennen en benoemen

0 context analyse maken

0 analyseren van het onderzoeksonderwerp

0 nagaan of het onderwerp onderzoekbaar is

0 afbakening en relevantie beschrijven

0 onderzoeksvraag en deelvragen formuleren

0 kernbegrippen benoemen

0 de juiste bronnen vinden

0 de goede participanten (deelnemers) vinden

0 de juiste onderzoeksmethode kiezen

0 onderzoeksinstrumenten maken (interviews, vragenlijsten, observatielijsten etc.)

0 onderzoeksplanning maken

0 afspraken maken met participanten

- 0 gegevens verzamelen en uitwerken
- 0 gegevens analyseren
- 0 gegevens verwerken
- 0 conclusies trekken en onderbouwen
- 0 reflecteren op resultaten
- 0 verslagleggen
- 0 presenteren van de resultaten
- 0 anders nl.;

10: Had je deze vaardigheden voldoende aangereikt gekregen in de bachelor? Ja/ nee

11: Kun je heel kort beschrijven wat je gemist hebt in de bachelor ten aanzien van de voorbereiding op de master als het gaat om onderzoeksvaardigheden?

Slotvraag:

Probeer deze vraag kort en krachtig te beschrijven. Deze informatie wordt verder uitgediept in de focusgroep.

12: Welke adviezen heb je voor de opleiding ten aanzien van het onderwijs rondom het ontwikkelen van het onderzoekend vermogen. (Onderzoekend vermogen betekent: het hebben van een onderzoekende houding, het kunnen benutten van onderzoek en het kunnen uitvoeren van een praktijkgericht onderzoek).

Als je mee wilt doen met de focusgroep op 4 april plaats dan hier je email adres dan neem ik contact met je op.

Email:

Heel hartelijk dank voor het invullen van deze vragenlijst. Misschien tot ziens bij de focusgroep bijeenkomst. Hartelijke groet,
Carry

Afname: 19 februari 2018 om 15.30 uur

Respondenten: studieleiders master *Choreography* en Kunsteducatie FHK: B1.11

Verantwoording: dit interview had als doel een bijdrage te leveren aan het beantwoorden van deelvraag vijf.

Vorbereitung:

- Vooraf zijn de belangrijkste vragen voor dit interview in de uitnodiging meegestuurd en is er gevraagd eventuele extra agendapunten toe te voegen. De studieleiders kunnen zich voorbereiden op het gesprek.
- Materialen: audioapparatuur, timer, notitie-mogelijkheden.

Opening:

5 minuten.

- De interviewer en de studieleiders kennen elkaar
- Toestemming voor audio opnames
- Uitleg over het doel van het onderzoek en de rol van de studieleiders
- Vragen

De onderwijsraad formuleert praktijkgericht onderzoek als; 'vanuit een relevante vraag uit de praktijk' Andriessen en Losse stellen: antwoorden geven op vragen die tijdens de beroepsuitoefening naar boven komen. 1: wat moet, in jouw visie, het belangrijkste doel zijn van het ontwikkelen van het onderzoekend vermogen in de bachelor?	- waartoe dient het doen van onderzoek voor een bachelor student - moet onderzoek een beroepsproduct opleveren - aan welke beroepsproducten zou het moeten bijdragen/ aan welk beroepsproduct zou onderzoek gekoppeld kunnen zijn (schema van Losse (2018) tonen - hoe zie je dat voor je in de praktijk
2: Wat zou je als ingangsniveau willen zien voor de master op het gebied van onderzoekend vermogen?	- welke attitude aspecten vind je van groot belang (schema Bruggink en Harinck). Kun je de drie belangrijkste aankruisen? - welke zou je willen toevoegen. - welke onderzoeks <u>vaardigheden</u> zou de student moeten bezitten bij afrondingen van de bachelor - met welke <u>vormen</u> van onderzoek moet de student in aanraking komen - zijn er onderzoeksmodellen die bekend zouden moeten zijn - op welke wijze vind je dat studenten onderzoeksresultaten zouden moeten presenteren - wat verwacht je van de taalvaardigheid van studenten in deze context - vind je dat studenten van de bachelor zelfstandig een hele onderzoekscyclus zouden moeten kunnen doorlopen (onder begeleiding/ supervisie)
4: welke kennisontwikkeling vind je belangrijk in relatie tot het doen van onderzoek?	- wat is de aard van de bronnen die studenten zouden mogen gebruiken - wat voor soort onderzoek of kennis zouden studenten moeten benutten - wat voor soort kennis moet het opleveren - is theoretische kennis over onderzoek doen van belang (valideren van instrumenten bijvoorbeeld)
5: als je de vrijheid zou hebben, hoe zou een ideale leerlijn van bachelor naar master er dan uit zien?	- wat is echt essentieel om mee te starten in de nieuwe leerlijn - wat zijn je wensen ten aanzien van de doorstroming bachelor-master

Afronding:

- Uitleg over verwerking gegevens: memberchecking
- Vraag naar bereidheid om een eerste ontwerp te screenen
- Dank

Bijlage J: Protocol expertinterview FH

Afname: 7 februari 2018 om 12.30 uur: Fontys Hogescholen, Kind en Educatie, Tilburg

Verantwoording: dit interview heeft bijgedragen aan het beantwoorden van deelvragen vier en zeven.

Voorbereiding:

- Vooraf zijn de belangrijkste vragen voor dit interview in de uitnodiging meegestuurd en is er gevraagd eventuele extra agendapunten toe te voegen. De expert kan zich voorbereiden op het gesprek.
- Genoemde documenten krijgt de expert vooraf toegezonden. Deze zullen, naar verwachting, geen onbekende informatie bevatten voor de expert. Meenemen uitgeprinte uitgangspunten als geheugensteun tijdens het gesprek: negen kenmerken van de onderzoekende houding (Bruggink & Harinck, 2012), schema beroepsproducten (Losse, 2018), uitgewerkte didactische uitgangspunten voor een leerlijn Van der Donk en Van Lanen (2015), nieuwe set van competenties (KVDO, 2018).
- Materialen: audioapparatuur, timer, notitie-mogelijkheden.

Opening:

- Kennismaking wederzijds
- Toestemming voor audio opnames
- Uitleg over het doel van het onderzoek en de rol van de expert
- Vragen

1: Wat verstaat u onder het onderzoekend vermogen van een bachelor student?	- waarom moeten we het onderzoekend vermogen van studenten ontwikkelen - waar moet het toe bijdragen/ in functie van welk beroepsproduct stellen jullie onderzoek (schema, Losse, 2018)
2: Welke van de generieke kenmerken (Bruggink & Harinck, 2015) van de onderzoekende houding vindt u van belang? <i>Kenmerken uitgeprint voorleggen</i>	- kunt u prioriteiten aangeven - hoe wordt de onderzoekende houding in uw opleiding gestimuleerd - wat is de rol van de docent daarin - wordt dit ook getoetst of meegenomen in een beoordeling - bent u bekend met het zelfevaluatie instrument van Melis, Kleppe, & Hülksen (2017), wat is eventueel uw visie daarop? Is dat een bruikbaar instrument?
3: U heeft op basis van uw promotieonderzoek een leerlijn ontworpen en ingevoerd binnen KE, wat wordt er vereist ten aanzien van het doen van onderzoek binnen KE?	- welke vaardigheden worden minimaal vereist - wat voor soorten kennis/onderzoeken moeten ze kunnen benutten - welke vormen van onderzoek moeten studenten uitvoeren - moeten zij een onderzoekscyclus zelfstandig (onder supervisie) kunnen doorlopen - wat wordt er gevraagd van de verslaglegging van resultaten - hoe toetsen en beoordelen jullie het onderzoek
4: Hoe is het onderwijs opgebouwd ten aanzien van het leren doen van onderzoek?	- hoe ziet de leerlijn eruit, waarom zo? - in hoeverre is het een op zichzelf staande leerlijn - hoe is de relatie met de praktijk daarin - wat is de samenhang (horizontaal/ verticaal)
5: Welke elementen van de didactische ontwerpregels (Van der Donk & Van Lanen, 2015) zijn in uw ervaring essentieel, waar moet ik echt goed opletten bij het ontwerpen van een leerlijn?	- waar zaten bij jullie de moeilijkheden bij het invoeren van de onderzoeksleerlijn
6: Zijn er belangrijke zaken die niet ter sprake zijn geweest?	In geval van tijd: hoe zou de ideale leerlijn voor de DNSE eruit kunnen zien?

Afronding: uitleg verwerking gegeven, vraag naar bereidheid screening, dank.

Bijlage K: Protocol expertinterview kunst

Dit interview werd afgenomen met een deskundige op gebied van kunst en onderzoek. Deze deskundige is onderwijskundige bij het SLO en werkzaam aan een master Kunsteducatie.

Afname: 12 februari 2018 om 14.30 uur: Zwolle

Verantwoording: dit interview heeft bijgedragen aan het beantwoorden van deelvraag vier.

Voorbereiding:

- Vooraf zijn de belangrijkste vragen voor dit interview in de uitnodiging meegestuurd en is er gevraagd eventuele extra agendapunten toe te voegen. De expert kan zich voorbereiden op het gesprek.
- Materialen: audioapparatuur, timer, notitie-mogelijkheden.

Opening:

- Kennismaking wederzijds
- Toestemming voor audio opnames
- Uitleg over het doel van het onderzoek en de rol van de expert
- Vragen

1: Wat is jouw visie op het belang van het onderzoekend vermogen in een bachelor opleiding kunstvakdocent dans?	- welke rol zou het moeten spelen in de opleiding - en met welk belang; waarom is het zo belangrijk voor de huidige generatie studenten
2: Wat zou het einddoel moeten zijn van een bacheloropleiding kunstvakdocent ten aanzien van het onderzoekend vermogen? (KVDO competenties achter de hand houden)	- welke attitudes, kennis en vaardigheden vind je van belang - wat zou een gewenst eindniveau zijn - moeten studenten geheel zelfstandig een onderzoekscyclus kunnen doorlopen, en welke dan - wat voor soort onderzoek zouden studenten moeten kunnen uitvoeren - wat is de rol van artistiek onderzoek daarin - wat is de rol van kennis daarin en wat is de aard van de bronnen waar ze gebruik van kunnen maken - moet dat resulteren in een beroepsproduct, en wat voor product dan
3: Heb je concrete aspecten, waarvan jij vindt dat een student die moeten hebben ontwikkeld tijdens een bachelor?	- en wat moet hij daar dan concreet van kunnen tonen
4: heb je suggesties over hoe studenten dat onderzoekend vermogen het beste kunnen verwerven?	- op welk moment in de opleiding - met specifieke methodes of modellen, of andere materialen - wat zou de rol van de docenten moeten zijn - moet onderzoek een aparte leerlijn zijn - in welke context zouden zij onderzoek moeten doen
5: Op welke wijze zie jij toetsing van het onderzoekend vermogen voor je?	- hoe moet onderzoekend vermogen getoetst worden; moeten de onderzoeksvaardigheden apart getoetst worden, of zijn ze ondersteunend aan bijvoorbeeld het ontwikkelen van het professioneel handelen of een beroepsproduct, en toets je ze in samenhang - wat zijn mogelijke vormen voor de presentatie van je resultaten - moet dat in taal plaatsvinden
6: De leerlijn wordt ontwikkeld voor een kunstvakdocenten-opleiding dans, heb je daar nog specifieke suggesties voor?	
7: Hoe zou voor jou de ideale leerlijn er uit zien?	- hoe zou je die kunnen beschrijven

Afronding:

- Uitleg over verwerking gegevens
- Dank en uitreiken van het ideeën boek van FHK

Bijlage L: Interviewprotocol studieleider Academie voor Danseducatie

Interview met de studieleider van de DNSE, tevens opdrachtgever.

Afname: 21 februari 2018 om 12.30 uur: FHK B2.17

Verantwoording: Dit interview heeft bijgedragen aan het antwoord op de deelvraag vijf.

Voorbereiding:

- Vooraf zijn de belangrijkste vragen voor dit interview in de uitnodiging meegestuurd en is er gevraagd eventuele extra agendapunten toe te voegen. De studieleider kan zich voorbereiden op het gesprek.
- Materialen: audioapparatuur, timer, notitie-mogelijkheden.

Opening:

- Toestemming voor audio opnames
- Uitleg over het doel van het onderzoek en de rol van de studieleider
- Vragen

Je hebt uitgesproken dat er behoefte is aan een leerlijn onderzoekend vermogen.

Een van de redenen hiervoor is de nieuwe set van competenties van het KVDO en het ontbreken van een leerlijn onderzoekend vermogen waardoor studenten momenteel niet maximaal ondersteund worden in het verwerven van de benodigde beroepscompetenties ten aanzien van het onderzoekend vermogen.

HOOFDVRAGEN

SUB/HULP VRAGEN

1: De set van competenties en beschreven indicatoren zijn al enige tijd in jouw bezit. Jullie hebben ze ook doorgesproken in het Landelijk Overleg Docenten Dans (LODD). Kun je aangeven welke concrete beelden jij hebt bij het beschreven eindniveau, ten aanzien van het onderzoekend vermogen, voor onze opleiding? (KVDO, 2018)	- wat zie jij als doel van het doen van onderzoek door studenten van onze opleiding - wat voor soort onderzoek zie je voor je - wat moeten die onderzoeken opleveren - welke beroepsproducten passen daarbij in de visie van de opleiding? - in welke beroepsprofielen zie je dat voor je
2: Welke wensen heb je ten aanzien van de leerlijn	bijvoorbeeld: - linken met andere doelen/ onderwijseenheden - linken met het werkveld - linken met andere opleidingen (masters)
3: Welke zaken vind je van belang, die meegenomen moeten worden bij het ontwerpen van de leerlijn?	- belang van toetsing/ ons toets- en beoordelingsbeleid - nieuwe ontwikkelingen binnen FHK - ontwikkelingen binnen de DNSE
4: Welke beperkingen zijn er van belang bij het vormgeven van de leerlijn?	- urenbelasting voor studenten - personele inzet - ruimte binnen de leerarrangementen - tijd voor professionaliseringstrajecten
5: Welke mogelijkheden zou je willen benutten bij het vormgeven van de leerlijn?	- in welke vorm zou je de leerlijn beschreven willen hebben, (heb je een voorbeeld waar het bij aan moet sluiten) met het oog op de toekomst?
6: Als je mag dromen hoe ziet voor jou de ideale leerlijn onderzoekend vermogen er dan uit?	- wat zijn resultaten die - of gedrag dat je ziet van studenten - wat betekent die leerlijn voor docenten - hoeveel informatie moeten de docenten uit die leerlijn kunnen lezen, welke kaders wil je in de leerlijn benoemd hebben? - wat heb jij, als studieleider in handen; wat zijn je verwachtingen?
6: Presentatie van de elf didactische uitgangspunten (Van der Donk & Van Lanen, 2016)	- kun je aangeven welke je belangrijk vindt voor de leerlijn in de context van de DNSE - kun je praktijkvoorbeelden voor je zien?

Bijlage M: Protocol expertinterview voorzitter Kunstvak Docenten Overleg

Interview met de voorzitter van het Kunstvak Docenten Overleg (KVDO). Het KVDO is verantwoordelijk voor het ontwerp, en de vaststelling van de nieuwe set van competenties, die in maart 2018 gevalideerd werd.

Afname: 20 maart 2018 om 14.00 uur: locatie Utrecht

Verantwoording: dit interview heeft bijgedragen aan het beantwoorden van deelvraag vier, en geeft zicht op deelvraag drie.

Vorbereiding:

- Vooraf zijn de belangrijkste vragen voor dit interview in de uitnodiging meegestuurd en is er gevraagd eventuele extra agendapunten toe te voegen. De voorzitter kan zich voorbereiden op het gesprek.
- Materialen: audioapparatuur, timer, notitie-mogelijkheden.

Opening:

- Dankbaarheid uitspreken voor tijdsinvestering
- Toestemming voor audio opnames vragen
- Uitleg over het doel van het onderzoek en de rol van de voorzitter
- Gelegenheid voor vragen vooraf

Als voorzitter van het KVDO bent u nauw betrokken geweest bij het vastleggen van de nieuwe set van competenties (KVDO, 2018). De nieuwe competentie, onderzoekend vermogen en de indicatoren die daarbij horen ga ik gebruiken als leidraad voor het vormgeven van een leerlijn onderzoekend vermogen

1: Kunt u aangeven waarom het onderzoekend vermogen in de nieuwe competentieset is toegevoegd; welk doel had de KVDO daarmee voor ogen?	
2: Zijn de adviezen van de onderwijsraad (2014), KUO-next (2014) en de Dublin-descriptoren meegenomen in de totstandkoming van deze set van competenties?	- in hoeverre zijn de criteria die daar genoemd zijn verwerkt in de set - moet ik voor het beschrijven van een eindniveau nog andere stukken als uitgangspunt gebruiken?
3: Kunt u aangeven welke concrete beelden u heeft bij hetgeen beschreven wordt door de gedragsindicatoren?	- doorlopen van de gedragsindicatoren en bevragen op concrete beelden, voorbeelden, ideeën en resultaten
4: Wat is in uw visie het doel van het leren doen van onderzoek in een kunstvakdocentenopleiding?	- wat is de link met de professionele ontwikkeling - moeten onderzoeken een beroepsproduct opleveren en zo ja, welke? - hoe ziet u praktijkonderzoek in een werkveld waar het doen van onderzoek nog niet vanzelfsprekend is - wat voor soort onderzoek zou u studenten van een kunstvakdocenten opleiding dans willen zien doen
5: Wat verwacht u van het niveau van de onderzoeken die studenten doen?	- moeten ze een gehele onderzoeksproces zelfstandig kunnen doorlopen - wat is de rol van het werkveld - hoe zou de verslaglegging van onderzoeksresultaten moeten plaatsvinden
6: De kennisbasis is onze sector losgelaten, kunt u kort uitleggen wat daar de reden van is?	- wat is de betekenis van 'bijdragen aan kennis voor de praktijk' binnen onze domeinen - wat betekent het toepassen van onderzoek in onze context - wat is bruikbare kennis in ons vakgebied, wanneer deskundigen zeggen dat kennis niet leidend is in ons vakgebied - wat zou u als relevante kennis beschrijven en hoe moet het onderzoekend vermogen daaraan bijdragen - mag de opleiding zelf bepalen wat zij relevante kennis vinden voor de studenten
5: Hoe zou u graag zien dat deze gedragsindicatoren verwerkt worden in het onderwijs?	Bijvoorbeeld: - wat voor vormen van onderzoek - wat voor samenwerkingen - wat voor soort producten rollen er dan uit - moet het accent liggen op het pedagogische of het artistieke domein?

Bijlage N: Protocol focusgroep studenten

Schets van het verloop van de focusgroep

Deelnemers: Acht studenten, waarvan 2 alumni

Afname: woensdag 4 april in E0.03 en E0.04: van 10.00 uur tot 13.00 uur, inclusief lunchbuffet.

Verslaglegging: in elk lokaal doorlopend beeldopname, fotoverslag van de opbrengsten, fysieke opbrengsten innemen, notities in logboek.

Tijd	Actie	Doel	Nodig
5m	Presentatie en vragen	Context schetsen, begrippen duiden	PPT
10m	Opdracht in kwadranten	Individueel benoemen van visie/ doel	Papier (foto 1) -stiften
10m	Overleg en formulering	Met groepsgenoten gezamenlijke uitkomst formuleren op oranje middenveld	Oranje papier (foto2)
10m	Centrale terugkoppeling	Beeld vormen van wat studenten met onderzoek zouden willen kunnen/bereiken	
5m	Introductie beroepsproduct		
5m	Individueel op papier omcirkelen van top 3	Top 3 verzamelen van belangrijkste beroepsproducten	Uitgereikte A4 met schema Losse
10m	Toelichting en uitwisseling	Beeldvorming over gewenste beroepsproducten waaraan onderzoek kan bijdragen	
5m	Bespreken elementen onderzoekende houding	Verhelderen en discussie voeren	PPT Uitreiken overzicht A4
10m	Beschrijven van ideeën op post-it, individueel	Individueel opschrijven van wensen/mogelijkheden t.a.v. activiteiten die de onderzoekende houding stimuleren	Post-its -stift
10m	Overleg en clustering, om beurten plakken/ aanvullen van ideeën	In de gehele groep: post-it met idee plakken, gelijke ideeën worden erbij geplakt; overgaan naar nieuw idee; werken naar clusters van ideeën	Grote flapovers
5m	Korte pauze		
10m	Samenvatten opbrengsten en intro onderzoeksvaardigheden		PPT en A4 met vaardigheden
10m	Individuele brainstorm (mindmap)	Ophalen ideeën over mogelijke projecten/activiteiten waarin de vaardigheden geoefend (kunnen) worden.	Achterkant uitgereikte A4
5m	Uitwisselen in tweetal	Kort uitwisselen om ideevorming nog meer op gang te brengen	
10m	Clusteren ideeën naar leerjaar op post-its	Individueel ideeën clusteren per leerjaar: wat zou waar geleerd kunnen worden?	Post-its op kleur, per leerjaar
5m	Plakken op leerlijn die gelegd is in twee groepen	Plakken van alle ideeën per leerjaar	Voeten lijn (foto 3-4)
5m	Uitwisselen	Doorlopen van alles wat er ligt, eventueel clusteren/aanvullen	
10m	Gezamenlijke brainstorm op post-its over einddoel per jaar	De groep bedenkt wat het einddoel per jaar moet zijn (eentje schrijft, rest roept): plakken op de pijlen aan het eind van de voetenreeks (uitstroom)	Pijlen (fot 3-4)
10m	Idem over hulpmiddelen, rol docent, wensen	Plakken op de handen van ideeën over hulp die verwacht gewest is, de leermiddelen die nodig hebt zijn, de leeromgeving....	Handen
10m	Gezamenlijk terugkoppelen	Samenvatten en bespreken	
	Open vraag	Wat er nog gezegd moet worden.....	

Vervolg bijlage N:

De opdrachten werden middels een PowerPoint gepresenteerd en mondeling toegelicht.

1

Onderzoekend vermogen is

- Het hebben van een onderzoekende houding
- Het bouwen van onderzoek
- Het kunnen uitvoeren van een praktijkonderzoek

2

Opdracht 4 aan 4: op de grote flapovers

- Omschrijf in je eigen kwadrant waarom het ontwikkelen van een onderzoekend vermogen in jou visie belangrijk is, en waar het toe moet leiden. Wanneer is het betekenisvol, geef voorbeelden.
- Overleg dit kort met elkaar en beschrijf op het oranje vlak wat jullie gezamenlijke uitdaging zou zijn.

3

Beroepsproduct: welke belangrijk voor ons veld?

4

Onderzoekende houding: Benutten en betrekken (2015)

5

Opdracht onderzoekende houding:

- Lees even het A4 vel wat voor je ligt.
- Streep de belangrijkste aan.
- Hoe kunnen we dit nou bij jullie inzetten? Waar gebeurt dit wel en wanneer juist niet of te weinig? Beschrijf de gedachten op geeltes
- We verzamelen dit op een muur en maken clusters.

6

onderzoeksvaardigheden

7

Hoe te verwerven?

- Wat vind je belangrijk?
- Wat zijn projecten waar je dit in zou kunnen verwerven; in welke arrangementen? Neem mee dat er geen aparte onderzoekslijn komt dus knip het aan bestaande arrangementen
- Wat vind je dan zinvol voor je ontwikkeling. Schrijf kort op de achterkant van het vel.
- In tweetallen uitwisselen van ideeën

8

Op post its schrijven per studiejaar

- Blauw: eerste jaar
- Rood: tweede jaar
- Groen: derde jaar
- Geel: vierde jaar

• PAUZE

9

Ga naar de lange tafels:

- Je ziet 3 trimesters in de kleur van het leerjaar
- Plak je briefjes op de stappen, per trimester: er ontstaat een soort van volgorde
- Uitwisseling/ discussie
- Wat moet je zo ongeveer per jaar kunnen als het zelfstandig uitvoeren van een praktijkonderzoek het einddoel is, zijn
- Welke hulp/ inspiratie/ ondersteuning verwacht je dan van je docenten? Wat voor soort hulpmiddelen nog meer? Schrijf dat op briefjes bij de handen
- Hoe moet een afstudeeronderzoek gepresenteerd worden? Schriftelijk, mondeling, docu,hoe? Wat is de rol van taal en kennis?

10

Wat wil je nog kwijt

- Het belangrijkste voor mij is om jullie behoeftes echt te kennen, dus laat vooral weten wat je zou willen/ wat je wensen zijn. Ten aanzien van het verwerven van de competentie onderzoekend vermogen

Er werd zo veel mogelijk gebruik gemaakt van actieve werkvormen, voorbeelden:

Foto 1

foto 3

Foto 2: eerste visie verzamelen

Foto 4: een leerlijn schetsen

22

De ontwerpisen werden voorgelegd aan de experts voordat ze werden vastgesteld.

De ontwikkeling van het onderzoekend vermogen moet gekoppeld zijn aan de professionele ontwikkeling van studenten: onderzoeken moet leiden tot leren en ontwikkelen op een wijze die voelbaar en merkbaar is voor de student	EXP01	Linden,Wietse P...	Hier lijken nog twee dingen door elkaar
De student moet kunnen sturen in onderzoeksonderwerpen zodat er aangesloten wordt bij zijn eigen (leer)doelen en interesses	EXP02	Linden,Wietse P...	Of: de onderzoeksonderwerpen moeten
Het onderwijs binnen de leerlijn richt zich op de ontwikkeling van een onderzoekende houding als grondhouding voor een HBO-professional	EXP03		
De leerlijn moet gericht zijn op het versterken van het vertrouwen in eigen kunnen en omgaan met onzekerheden (die een leerproces altijd met zich meebrengt)	EXP04		
Onderwijs in de leerlijn moet gericht zijn op het leren expliciteren van (impliciete) praktijkkennis	EXP05	Linden,Wietse P...	Niet alleen expliciteren volgens mij: he
Studenten doorlopen meerdere malen in hun opleiding een onderzoekscyclus, die direct afgeleid kan worden van, of aansluit bij de beroepsprocessen die hij doorloopt in de praktijk, en die een ontwikkeling kennen van eenvoudig naar complex	EXP06		
In de afstudeerfase moet de student in staat zijn door onderzoek aantoonbaar bij te dragen aan een relevante ontwikkeling van de (eigen) beroepspraktijk	EXP07	Linden,Wietse P...	Deze term zie ik vaker terugkomen en
Het aanleren van onderzoeksvaardigheden hangt samen met het onderzoeken in de praktijk, instructies en begeleiding worden zoveel mogelijk 'just in time' aangeboden	EXP08		
Ondersteuning in de vorm van e-colleges, modellen -korte instructies -en voorbeelduitwerkingen, moet bij voorkeur digitaal beschikbaar zijn	EXP09	Linden,Wietse P...	Verwijderd: en
Er moet voldoende ruimte en tijd zijn voor interactie met docenten en studenten om tot kennisconstructie en ontwikkeling te komen	EXP10	Linden,Wietse P...	Dit is niet specifiek voor het leren doe
Begeleiding is vooral formatief: vragend, reflecterend, stimulerend en het moet aansluiten bij ontwikkelingsvragen van de student	EXP11		
Presentatie van onderzoeksresultaten moet enigszins flexibel zijn, bij een summatieve beoordeling zijn goede beoordelingsmodellen van belang	EXP12	Linden,Wietse P...	Wat bedoel je hiermee? Qua
Binnen de leerlijn moet aandacht zijn voor taal- en schrijfvaardigheid zodat adequaat verslag gelegd kan worden	EXP13	Linden,Wietse P...	Misschien is het ook goed om te
Een zo groot mogelijk deel van het curriculum moet ingericht zijn op onderzoekend opleiden, de docenten tonen voorbeeldgedrag	EXP14	Linden,Wietse P...	Let op (dat doe je bij meerdere criteria)
De activiteiten binnen de leerlijn moeten vooral activerend en motiverend zijn: in verbinding met de praktijk en vooral leren door stapsgewijs, in interactie met anderen en onder begeleiding doen	EXP15	Linden,Wietse P...	Nog een ander aandachtspunt: kijk bij
De onderzoeksresultaten moeten zichtbaar gelinkd zijn in het onderwijs	EXP16	Linden,Wietse P...	Verwijderd: en interactie met anderen

Fragment van de codering van de open vragen uit de vragenlijst aan studenten

Heldere criteria hebben/ weten wat het einddoel is
 Verticale leerlijn Verbonden aan bestaande onderwijseenheden (geen aparte leerlijn)
 Rol van de docent: begeleiding van onderzoek Rol van de docent: voorbeeldfunctie:
 Onderzoekende houding Willen delen van ervaringen/ kennis
 Aanleren van onderzoeksvaardigheden Rol van theorie Expliciteren van praktijkervaringen
 Koppeling aan de eigen professionele ontwikkeling Relatie met de beroepspraktijk

1.	Leerlingen moeten meer voorbereid worden op het maken van hun afstudeer onderzoek of van dichterbij opgevolgd worden. Ik had het geluk door het ondernemerschap als minor te volgen, dus voorbereid was. Maar ik merkte dat andere lln het moeilijker hadden.
2.	Ik vind dat eigenlijk twee dingen los van elkaar en die samen hand in hand gaan. Je kan nog zo'n onderzoekende houdig hebben maar dat wil niet zeggen dat je de tools en skills hebt om een goed praktijkonderzoek te doen. Die onderzoekende houding ontwikkelen tijdens de opleiding, die zit wel goed. Leren hoe je goed praktijkonderzoek doet. Daar mag nog wel wat mee gedaan worden. Het is al goed als de opleiding duidelijk heeft wat ze precies verwachten van een praktijkonderzoek. Dan kan daar ook gericht op in worden gegaan in de lessen.
3.	Meer ruimte voor je eigen leerproces allereerst. Bijvoorbeeld bij stage. Maria is heel anders dan Carry, Sari is heel anders dan Margareth, Noortje is heel anders dan Esther. geef 6 verschillende manieren van éénzelfde thema. Het thema is piraat en de les is voor 6 jarigen, hoe zou de les van Maria, Carry, Sari, Margareth, Noortje, Esther en dan uitzien. (dit is maar even een voorbeeld). Door te laten zien dat er duizende opoties zijn, vind je wat bij je past. Niet alleen maar 1 of 2 opties geven. Ook studenten onder elkaar laten zien hoe je een thema of les kan aanpakken, meer laten werken en delen zo krijg je inspiratie van elkaar en is er ruimte om de docent in jezelf te vinden. Dit ook met betrekking van onderzoek doen. Iedereen doet het op zijn eigen manier, laat zien welke mogelijkheden er zijn.
4.	Richt jullie meer op wat er nodig is in het amateurveld en niet wat innoverend is. Als we alleen verder kijken sluiten we niet genoeg aan op het amateurveld. Waar willen hun onderzoeken in hebben en hoe kunnen wij daarop aansluiten. Daar moeten toch ons werk gaan zoeken.
5.	als het een doel is om in elk arrangement een onderzoekende houding te ontwikkelen, dan zijn er een aantal arrangementen waar dit beter in opgebouwd moet worden
6.	Meer begeleiding bij het uitvoeren van onderzoek al in de eerste 3 jaar (en niet enkel bij afstudeeronderzoek). Nu kregen we ik de eerste drie jaar verscheidene opdrachten om onderzoek te doen, maar we kregen vooral uitleg over de opdracht, en achteraf feedback, niet zozeer begeleiding tijdens het onderzoek.
7.	Voornamelijk het ontwikkelen van een nieuwsgierige houding bij de studenten en het open staan om een leven lang te leren en allerlei soorten uitdagingen aan te gaan. De ene keer valt het tegen, de andere keer ontdek je een nieuwe fascinatie; een ingesteldheid die maakt dat je ook zo met ervaringen durft omgaan, en aldus risico's durft te nemen en ook blij kunt zijn als een keuze niet zo uitdraait als verwacht. Verder, dat iedere student voor zichzelf erachter komt wat zijn/haar "WHY" is en vooral ook leert hoe die daarnaar kan handelen. Velen weten wat ze het liefst zouden willen doen binnen het kunstgebied, maar vinden schijnbaar niet voldoende handvaten om datgene dan vast te grijpen er ervoor te gaan (mentaliteitsverandering en ondernemerslust). Actievere deelname aan en kennis over de hybride beroepspraktijk. Tot slot, meer ruimte voor uitwisseling (ook internationaal) met studiegenoten/alumni, docenten, mensen uit het werkveld etc.
8.	Eerder beginnen met het oefenen van onderzoek doen. Duidelijker zijn in wat er verwacht wordt van een student. Ervoor zorgen dat iedere begeleider op één lijn zit en dus studenten allemaal het zelfde proces doorlopen en hierdoor elkaar ook weer kunnen helpen.
9.	Een leerlijn doorheen de 4 jaren waarbij in opbouwende stappen wordt voorbereid op onderzoek doen.
10.	Misschien is het waardevol om in de eerste 3 jaren ergens al een klein praktijk onderzoek te doen, zodat het in het laatste jaar iets is waar je al mee hebt gewerkt en waardoor je al op voorhand weet wat je ervan kan verwachten.

Na codering werden codes samengevat en herschreven tot voorlopige ontwerpisen.
 Onderstaand een voorbeeld van de werkwijze ten aanzien van datareductie.

Alle opmerkingen die betrekking hebben op een verticale leerlijn (didactische ontwerpregel)
- Vroegtijdig beginnen met aanleren van onderzoeksvaardigheden, en onderzoek doen VRO

1. Leerlingen moeten meer voorbereid
2. Ik had het geluk door het ondernemerschap als minor te volgen, dus voorbereid was.
3. in opgebouwd wordt
4. onderzoek al in de eerste 3 jaar
5. Eerder beginnen met het oefenen van onderzoek doen.
6. Een leerlijn doorheen de 4 jaren waarbij in opbouwende stappen wordt voorbereid op onderzoek doen.
7. eerste 3 jaren ergens al een klein praktijk onderzoek te doen
8. eerder worden geprikkeld en
9. Door dit gedurende de opleiding centraler te stellen (in de vorm van kleinere onderzoeksopdrachten
10. Meer voorbereiding in de eerste 3 jaar zodat het onderzoek in het 4e jaar niet in een keer helemaal nieuw is.
11. Veel meer begeleiding en voorbereiding vanaf het eerste leerjaar. Nu komt het in het laatste jaar uit de lucht vallen.
12. Gedurende de opleiding, en met name ter voorbereiding op het afstudeeronderzoek,
13. Al in het eerste leerjaar kleinschalig beginnen met het benutten en uitvoeren van praktijkonderzoek.
14. vanaf leerjaar 2 beginnen met onderzoek doen

Alle opmerkingen die betrekking hebben op de onderzoekende houding: willen delen
- Momenten inbouwen waarop er gedeeld kan worden met medestudenten. VRO
- Ruimte voor uitwisseling met alumni / werkveld/ internationale speelveld. VRO

1. Studenten meer met elkaar laten werken en delen
2. Tot slot, meer ruimte voor uitwisseling (ook internationaal) met studiegenoten/alumni, docenten, mensen uit het werkveld etc.
3. Inspiratie van elkaar

Alle opmerkingen die betrekking hebben op helderheid geven in visie en doel.
- schets een duidelijke visie, en leerdoelen ten aanzien van het leren doen van onderzoek. VRO
- geef een helder format voor een onderzoek. VRO
- beschrijf heldere criteria waaraan voldaan moet worden. VRO

1. Wat ze precies verwachten van een praktijkonderzoek.
2. Duidelijker zijn in wat er verwacht wordt van een student.
3. weet wat je ervan kan verwachten.
4. Voor het afstudeerproject miste ik een duidelijk voorbeeld van een eindresultaat.
5. duidelijk format van waaruit het onderzoek kan worden vormgegeven,
6. duidelijkere beoordelingscriteria tov het onderzoek,

Alle opmerkingen die betrekking hebben op relatie met het werkveld
- maak een verbinding met het werkveld en relevante vragen uit die praktijk VRO

1. De vele stages
2. Actievere deelname aan en kennis over de hybride beroepspraktijk.
3. Richt jullie meer op wat er nodig is in het amateurveld en niet wat innovatief is. Als we alleen verder kijken sluiten we niet genoeg aan op het amateurveld. Waar willen hun onderzoeken in hebben en hoe kunnen wij daarop aansluiten.

Bijlage Q: Analyse opleidingscurriculum

Deskresearch: inventarisatielijst 'onderzoek': Het aansluiten bij, of verrijken van bestaande programma onderdelen is een wenselijk uitgangspunt bij het ontwikkelen van een leerlijn onderzoekend vermogen (Van der Kolk et al., 2012; Van der Donk & Van Lanen, 2015; W. van der Linden, 2012). Deze lijst werd in de ontwerpfase gebruikt om bestaande onderwijsactiviteiten te verrijken.

Wijze van data verzamelen: In 2017 heeft een inventarisatie plaatsgevonden van onderwijsactiviteiten die door docenten zelf worden benoemd als, 'eventueel behorende bij het onderzoekend vermogen'. Docenten zetten deze activiteiten binnen het onderwijs in met een 'eigen' doel voor ogen. Competentie-ontwikkeling ten aanzien van het onderzoekend vermogen vindt hierin vaak impliciet en niet structureel plaats. Het document werd verkregen via de studieleider.

De gegevens werden geanalyseerd door middel van de volgende vragen van Van der Kolk et al., (2012): waar worden opdrachten gegeven waarbij bronnenonderzoek plaats vindt, waar wordt gewerkt met praktijkvraagstukken, waar wordt opdracht gegeven een plan van aanpak te maken, waar wordt gewerkt met onderzoeksinstrumenten, waar worden opdrachten afgerond met een rapportage. Daarnaast werd het domein gelabeld waarbinnen de activiteiten plaatsvinden.

Uit paragraaf 1.9: Afbakening in betrokken arrangementen: binnen de leerlijn worden niet alle arrangementen betrokken.

- van het arrangement theorie wordt alleen het propedeusejaar meegenomen. In leerjaar twee en drie vinden de lessen binnen dit arrangement FHK-breed plaats. Dit wil zeggen dat alle docentenopleidingen daarbij zijn betrokken, en er een apart opleidingsteam voor bestaat. De DNSE heeft weinig inbreng in de inhoud van het onderwijs binnen die modules die voornamelijk uit hoor- en werkcolleges bestaan betreffende Kunst Algemeen en Culturele Kunstzinnige Vorming.
- het arrangement *performerschap* wordt niet meegenomen. De studieleider wil dit arrangement in het volgende studiejaar ingrijpend gaan hervormen. In overleg is besloten in die hervormingsronde te bekijken waar aansluiting gevonden kan, of moet, worden bij de leerlijn onderzoekend vermogen, om te voorkomen dat docenten tijd en energie steken in een verandering die volgend jaar wellicht weer ter discussie staat.

Tabel Q1: overzicht van mogelijke onderzoeksactiviteiten in DOD 1- trimester 1

DOD1 trimester 1 ARRANGEMENT	<u>Docent</u>	<u>Maker</u>	<u>Ondernemer</u>	<u>Theorie</u>
VRAAG	-	eigen dansidoom onderzoeken	-	a- iconografie b- groepsstuk maken
Brongebruik	-	eigen lichaam inspiratiebronnen	-	a: literatuur b: kunstwerken
Praktijkvraagstuk	-	praktijktheorie ontwikkelen	-	-
Plan van aanpak	-	in de les	-	a: gestructureerde opdracht b: zelfstandig werken met coaching
Instrumenten	-	logboek en inspiratieboek	-	literatuurstudie
Rapportage	-	in beweging	-	a: schriftelijk b: choreografie
Domein	-	artistiek	-	a:kunsthistorisch. b: artistiek

Tabel Q2: overzicht van mogelijke onderzoeksactiviteiten in DOD 1- trimester 2

DOD1 trimester 2 ARRANGEMENT VRAAG	<u>Docent</u> observatie werkveld naar docenthandelingen	<u>Maker</u> dansmateriaal ontwikkelen in opdracht	<u>Ondernemer</u> werkveld onderzoek alumni (GTP)	<u>Theorie</u> -
Brongebruik	literatuur	diverse bronnen	diverse media en expert	-
Praktijkvraagstuk	eigen leervraag	choreografie-opdracht specifieke doelgroep	eigen interesse	-
Plan van aanpak	sterk begeleid	sterk begeleid	Gestructureerde opdracht + zelfstandig werken	-
Instrumenten	observatielijst	logboek, reflectie	deskresearch + interview	-
Rapportage	schriftelijk verslag	Reflectieverslag in periode 3	film en presentatie	-
Domein	pedagogisch	artistiek	pedagogisch	-

In Periode 3 van het propedeuse jaar werken studenten met een choreograaf en verzorgen een reeks aan voorstellingen binnen basisscholen. Aan het eind van deze periode leveren zij een reflectieverslag in over het proces en hun betrokkenheid daarin.

Tabel Q3: overzicht van mogelijke onderzoeksactiviteiten in DOD 2- trimester 1

DOD 2 trimester1 ARRANGEMENT VRAAG	<u>Docent</u> -	<u>Maker</u> maken van een solo	<u>Ondernemer</u> projectplan
Brongebruik	-	Eigen praktijkkennis Inspiratiebronnen	Diverse bronnen
Praktijkvraagstuk	-	-	Ja, keuze van student
Plan van aanpak	-	Nee, sterke begeleiding	Zelfstandig, intervisie en begeleiding
Instrumenten	-	Artistiek proces	Naar keuze
Rapportage	-	Periode 2	Periode 3
Domein	-	artistiek	Naar keuze

Tabel Q4: overzicht van mogelijke onderzoeksactiviteiten in DOD 2- trimester 2

DOD 2 trimester2 ARRANGEMENT VRAAG	<u>Docent</u> -	<u>Maker</u> Maken en presenteren solo	<u>Ondernemer</u> Projectplan: loopt door in zelfstandig werken met coaching
Brongebruik	-	Eigen praktijkkennis Expert	-
Praktijkvraagstuk	-	nee	-
Plan van aanpak	-	-	-
Instrumenten	-	Kritische reflectie	-
Rapportage	-	Presentatie + geschreven reflectie	-
Domein	-	artistiek	-

Tabel Q5: overzicht van mogelijke onderzoeksactiviteiten in DOD 2- trimester 3

<u>DOD 2 trimester3</u> ARRANGEMENT VRAAG	<u>Docent</u> handelingsverlegenheid onderzoek	<u>Maker</u> Solo – solo bis	<u>Ondernemer</u> Afronden projectplan
Brongebruik	literatuur + expert	-	-
Praktijkvraagstuk	eigen professionele handelen	ja	-
Plan van aanpak	Voorgestructureerde opdracht + begeleiding	-	-
Instrumenten	Literatuurstudie Observatie of interview	-	-
Rapportage	schriftelijk	presentatie	Presentatie + schriftelijk plan
Domein	pedagogisch	artistiek	Naar keuze

Tabel Q6: overzicht van mogelijke onderzoeksactiviteiten in DOD 3- trimester 1

<u>DOD 3 trimester1</u> ARRANGEMENT VRAAG	<u>Docent</u> Leerplan voor praktijksituatie	<u>Maker</u> Maken Duet	<u>Ondernemer</u> Uitvoeren projectplan
Brongebruik	Vakliteratuur + deskresearch	Eigen praktijkkennis Praktijkkennis van dansers	-
Praktijkvraagstuk	Onderwijsontwerp in werkveld	ja	-
Plan van aanpak	Ja, begeleiding op afstand	ja	Uitvoeren plan van aanpak
Instrumenten	Naar keuze	-	Observatie/ evaluatie
Rapportage	Schriftelijk (in Periode 2)	Presentatie duet	Schriftelijk en mondeling
Domein	pedagogisch	artistiek	Gekozen in DOD 2

Tabel Q7: overzicht van mogelijke onderzoeksactiviteiten in DOD 3- trimester 2

<u>DOD 3 trimester2</u> ARRANGEMENT VRAAG	<u>docent</u>	<u>Maker</u> Duet op locatie	<u>ondernemer</u>
Brongebruik	-	-	-
Praktijkvraagstuk	-	ja	-
Plan van aanpak	-	-	-
Instrumenten	-	-	-
Rapportage	Inleveren leerplan	presentatie	-
Domein	-	artistiek	-

Tabel Q8: overzicht van mogelijke onderzoeksactiviteiten in DOD 3- trimester 3

DOD 3 trimester3 ARRANGEMENT VRAAG	<u>docent</u>	<u>maker</u>	<u>ondernemer</u>
Brongebruik	-	-	-
Praktijkvraagstuk	-	-	-
Plan van aanpak	-	-	-
Instrumenten	-	-	-
Rapportage	-	-	-
Domein	-	-	-

Het afstudeerjaar is niet meer opgebouwd in arrangementen. De student volgt in de eerste periode van het jaar intensieve danstrainingen en een intensief traject aangaande het werken in het voortgezet onderwijs (VO). Vanaf december kiezen alle studenten een eigen profielring en participeren volledig in een werkveld naar keuze. Studenten hebben een profielbegeleider waarmee zij in die periode contact hebben.

Tabel Q9: overzicht van mogelijke onderzoeksactiviteiten in DOD 4- trimester 1

DOD 4 semester1 ARRANGEMENT VRAAG	<u>Docent</u> Leerplan VO	<u>Opzetten afstudeeronderzoek</u> Studenten starten hun afstudeeronderzoek op en komen tot een onderzoeksplan
Brongebruik	Literatuur + methodische handboeken	literatuur
Praktijkvraagstuk	ja	ja
Plan van aanpak	-	ja
Instrumenten	Bronnenonderzoek Eventueel interview	Zelf ontwerpen
Rapportage	schriftelijk	Schriftelijk en een presentatie
Domein	pedagogisch	Naar keuze

Tabel Q10: overzicht van mogelijke onderzoeksactiviteiten in DOD 4- trimester

DOD 4 semester2 ARRANGEMENT VRAAG	-	<u>Uitvoeren en rapporteren afstudeeronderzoek</u>
Brongebruik	-	Literatuur en experts
Praktijkvraagstuk	-	ja
Plan van aanpak	-	ja
Instrumenten	-	Zelfstandig maken
Rapportage	-	Schriftelijk in een onderzoeksverslag
Domein	-	Naar keuze

Bijlage R: Voorbeelden van intercodering

Op verschillende momenten in het analyseproces vond intercodering plaats om te zorgen voor interbeoordelaarsbetrouwbaarheid.

Voorbeeld van raadpleging tijdens de codering van de analyse van grijze documenten.

richt zich op het onderzoeksattitudes digheden educatieve n de student	beschikt verder over competenties voor het opstellen en verdiepen van argumentatie is in staat gegevens te verzamelen en interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke of ethische aspecten (oordeelsvorming)	de beginnend docent dans formuleert voor zijn studenteducatieve praktijk relevante onderzoeksvragen	Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren	Innovatieve en toegepaste oplossingen voor de praktijk De student kan handelen in de geest van de gedragscodes voor onderzoek in het hbo - dienen het maatschappelijk belang - zijn respectvol, integer en zorgvuldig - verantwoord keuzes en gedrag	
richt zich op het van	Is in staat om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op	de beginnend docent dans ... geeft zijn visie vorm in artistieke		streven ernaar resultaten toegankelijk te maken	arienne zwijnenburg Ik twijfel aan deze. Is het niet passender om de competentie 3.1 en 3.2 hier te plaatsen (gaat over (interpersoonlijk) of 5.4 onderbouwt en benut de resultaten van (zijn) onderzoek voor de ontwikkeling van beroepsproducten die een bijdrage leveren aan een relevant vraagstuk
ten op een wijze groep en de	publiek bestaande uit specialisten of niet – specialisten (communicatie)	concepten, bewegingsmateriaal en choreografieën			
bevat n waarin welke wijze het mogen bij saal niveau kan		de beginnend docent dans stimuleert een onderzoekende houding bij lerenden en begeleidt deze bij eenvoudig (artistiek) praktijkonderzoek	De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld, het vakgebied		
sluit aan bij het instromende	er wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs		het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten		arienne zwijnenburg Valt daar ook VMBO onder?
sluit aan bij					

Voorbeeld van intercodering in de totale lijst van de contextanalyse

<i>Is dit een heldere aanpak: de eerste lijst is veel inhoudelijker dan de tweede (didactische ontwerpregels); sommige info past in beide kaders, sommige info past in 1 kader</i> <i>- veel van de enquête uitkomsten wil ik ook gebruiken als input voor de focusgroep: moet ik die bevindingen ook verwerken in de codelijst: of pas als de focusgroep heeft plaatsgevonden</i> <i>- van hieruit ga ik ontwerpisen beschrijven die dus gebaseerd zijn op deze aparte codes: zichtbaar maken dat beslissingen voor de ontwerpisen zijn gebaseerd op meerdere bronnen.....of verklaren waarom sommige zaken 'sneuvelen' (er zitten tegenstrijdigheden in). De focusgroepen worden hierin belangrijke instrumenten om te bepalen welke richting er gekozen wordt in het geval van tegenstrijdigheid in gegevens</i> <i>- wat doe je met de veel praktischere tips van informanten op detail niveau; voor veel mensen is het moeilijk op meso niveau te spreken, merk ik</i>		aanpak van de instrumenten is niet dat steeds terug; dat lijkt me een duidelijke ontwerp is en dat hoeft dan niet weer extra ingedeeld. Volgens mij apart enquêtes en focusgroep? In ieder geval voor coderen. Ja, wordt spannend Achter de hand houden voor bij de aanbevelingen?
Analyse van interviews naar curriculaire spinnenweb van Thijs & van den Akker (2009)		
Code A- Visie/ waarom onderzoekend vermogen/ Waartoe leren zij? SL01 Opleiden tot een onderzoekende professional (life long learning) SL02 Gericht op problemen of wensen die zich voordoen in de praktijk SL03 Gericht op de eigen ontwikkeling als performer, dansmaker en docent SL04 Moet bijdragen aan ontwikkelen in het professioneel handelen SL05 Nieuwsgierigheid tonen die leidt tot verbreding en verdieping SL06 Onderzoekende student opleiden die niet vanzelfsprekend een route volgt van aannames maar die andere wegen durft in te slaan en het onvoorspelbare tegemoet durft te treden. Onderzoekend zijn is hiervoor een sleutel: vragen stellen, aannames helder krijgen, vanzelfsprekendheden ter discussie stellen, oordelen uitstellen, gebaande paden verlaten: je wereldbeeld toetsen en bijstellen, risico's durven nemen SL07 Niet weten en onvoorspelbaarheid zijn voor de kunsten een constante in de beroepspraktijk, snel anticiperen en kunnen veranderen zijn voorwaarden voor succesvol functioneren SL08 Kunnen komen tot innovatie, nieuwe werkwijzen, nieuwe ideeën vormgeven MC01 Onderzoekende houding moet centraal staan, vaardigheden moeten helpen om die houding werkbaar te maken MC02 Accent zou moeten verschuiven van uitvoerend vermogen (goed lesgeven, goed dansen) naar meer onderzoekend werken, vragen centraal stellen MC03 Een onderzoekende mindset is een op groei gebaseerde mindset MC04 Studenten komen terecht in een vuca wereld (volatility, uncertainty, complexity, ambiguity); onderzoekend vermogen is een voorwaarde om je te handhaven in wereld waar verandering de standvastige orde is GP01 Je kunt onderzoek ook zien als een hele gestructureerde manier van leren, die insteek maakt het voor studenten betekenisvoller: start bij de vraag wat zij te leren hebben GP02 Doel is vooral onderzoek te gebruiken voor de professionele ontwikkeling GP03 Onderzoekend vermogen (onderzoek doen) zou voor de student heel duidelijk de ervaring moeten geven: ik word hier een betere leraar van GP04 Het moet een grondhouding worden: een basishouding waarmee je je professe uitoefent GP05 Alles wat wel ontwikkelbaar is – en ik geloof dat dat alles is – dat kun je onderzoeken, want dat kun je ook duiden en op gang brengen en		a Ik heb de dingen die ik niet vind aansluiten bij "waarom" nu gemarkeerd. Soms is het alleen dat ze zeggen dat het moet, maar niet waarom of dat ze uitleggen hoe studenten te motiveren

Bijlage S: Protocol focusgroep docenten

Schets van het verloop van de focusgroep van docenten

Deelnemers: 6 genodigd, vijf aanwezig

Afname: maandag 7 mei in D3.05 van 10.00 uur tot 12.00 uur.

Verslaglegging: doorlopend beeldopname, fotoverslag van de opbrengsten, fysieke opbrengsten innemen, notities in logboek.

Tijd	Actie	Doel	Nodig
10m	Presentatie en vragen	Context schetsen, begrippen duiden	PPT
10m	Opdracht in kwadranten	Individueel benoemen van visie/ doel	Papier -stiften
10m	Overleg en formulering	Met groepsgenoten gezamenlijke uitkomst formuleren op oranje middenveld	Oranje papier
10m	Centrale terugkoppeling	Beeld vormen van wat er binnen de opleiding, met onderzoekend vermogen kunnen/moeten bereiken Weerstand afstellen	
5m	Introductie beroepsproduct		
10m	Discussie	Benoemen van relevante beroepsproducten en de belangrijkste processen	Uitgereikte A4 met schema Losse
1 uur	Introductie van en discussie over de nieuwe presentatie-indicatoren. Afwisselend centraal en decentraal	Vaststellen van de gewenste en haalbare eindcriteria	Papier flapovers
10 min	Afsluiting	Samenvatten van de uitkomsten	

De vorm van het analyse schema werd verkregen uit het onderzoek van Reekmans, Beunckens en Hendrix (2014).

Good practice instelling	AHK: Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten Academie voor Theater en Dans Opleiding Docent Dans
Beschikbaar materiaal waarop de analyse is gebaseerd	De studiegids (verkregen via opleidingsdocent en studieleider). De <i>rubrics</i> van het essay wat geschreven wordt in leerjaar 3. Het model van de onderzoeksproces zoals die gehanteerd wordt binnen AHK. voor alle onderzoeken gedurende de opleiding (Elstrom, 2008). Er vond een mailwisseling plaats om toelichting te verkrijgen.
Beknopte omschrijving: Letterlijke citaten uit de studiegids	1: De ontwikkeling van de artistieke visie van de student is de kern van de opleiding en bestaat uit artistiek onderzoek en artistieke praktijk 2: Het artistiek onderzoek in dans, beweging en theater heeft praktische en theoretische componenten. 3: Studenten onderzoeken met name de elementen, structuren en functies van dans in zowel sociale- als theaterdansvormen. 4: Het bewegingsonderzoek bestaat uit het ontwikkelen van het lichaamsbewustzijn en onderzoek naar fusie- en hybride dansvormen. Er is speciale aandacht voor somatic movement, <i>experiential anatomy</i> , <i>Laban Movement Analyses</i> en <i>Bartenieff Principles</i> en <i>urban experimental</i> dansonderzoek. 5: In performance onderzoek analyseren studenten de artistieke praktijk van hedendaagse choreografen door middel van de choreologische elementen ' <i>performer, movement, sound en space</i> '. Dit onderzoek is zowel actief, receptief als reflectief. De studenten maken daarnaast kennis met de artistieke praktijken van hedendaagse dans- en theaterprofessionals in workshops. Er speciale aandacht voor 'spoken word' en 'rhythm & rhyme'. Studenten bezoeken en bespreken daarnaast het werk van hedendaagse danskunstenaars. Studenten krijgen workshops theatertechniek, geluid en video. 6: De academische ontwikkeling van de onderzoeks- en schrijfvaardigheden loopt als een rode draad door het curriculum van de opleiding. 7: De studenten onderzoeken (trans)culturele contexten en geschiedenissen van dans en kunst, pedagogiek en didactiek. Studenten ontwikkelen hun visie, zowel artistiek als pedagogisch-didactisch, in directe relatie tot de praktijk. Het principe van 'practising research / researching practice' heeft hierin een leidende rol. Studenten verwerken hun inzichten in diverse essays en een pedagogisch-didactisch paper. 8: Een artistiek en pedagogisch-didactisch onderzoek vormen de basis voor de visiedocumenten in het afstudeerdossier. 9: Studenten voeren onderzoekopdrachten uit in individueel of groepsverband. Beoordeling geschiedt aan de hand van een door de student geschreven zelfassessment met de gedragsindicatoren van de ontwikkelings- en leerlijnen, behorende bij het desbetreffende programmaonderdeel, als uitgangspunt. De begeleider/docent accordeert de zelfevaluatie. 10: Toetsing van de academische ontwikkeling in onderzoek en schrijfvaardigheid vindt plaats op basis van onderzoek- en schrijfoopdrachten. Onderzoek wordt beoordeeld aan de hand van de gangbare criteria voor academische vaardigheden. De criteria voor de beoordeling van de essays zijn in rubrics vervat.
Opvallende zaken	Opvallende factoren om van te leren
- in het studieschema studiegids p.7, is te lezen dat in alle jaren onderzoek benoemd wordt. - het valt op dat wanneer er een project plaatsvindt met choreografen gericht op het maken van een productie, daar ook onderzoek aan gekoppeld wordt. - uit het telefoongesprek bleek dat in de afstudeerfase geen praktijkonderzoek plaatsvindt op basis van een vraag uit de praktijk. De student schrijft een visiestuk. - een geschreven, pedagogisch, paper wordt opgeleverd in leerjaar 3. - onderzoeksvragen van derden, zijn geen uitgangspunt, onderzoeksvragen betreffen het eigen artistiek vermogen of het professioneel handelen. - onderzoek wordt veel ingezet in de betekenis van visie-	- directe verbinding met activiteiten in het curriculum wat betreft artistieke ontwikkeling - praktijkkennis explicitering en verbinden met theoretische elementen: dit kunnen verwoorden in een schriftelijke weergave - beoordelen met een zelfassessment - in beoordelingscriteria expliciet schrijfvaardigheden en verwerking van bronnen opnemen: dat zorgt ervoor dat het ook op de 'agenda' staat

vorming, en eigen ontwikkeling. Probleemoplossing in de praktijk wordt niet genoemd. - er worden veel bewegingsanalyse methodieken opgenoemd, het is niet duidelijk of die worden ervaren of worden onderzocht in relatie tot bruikbaarheid in de beroepspraktijk: een aanname is ontwikkeling van het eigen dansfysiek. - onderzoek in de vorm van de eigen dans- en artistieke praktijk verbeteren (dansen, en dans maken) door fysieke kennis en artistieke kennis te expliciteren gebeurd gedurende de hele opleiding. - het opbouwen van een kennisbasis aangaande het vak (bv punt 3 en 7) wordt ook onderzoek genoemd. - er wordt getoetst middels zelf-assessments; reflecties. Onderzoek bestaat veel uit het expliciteren van praktijkkennis, de student moet theorie daaraan te kunnen verbinden. - academische vaardigheden worden expliciet vernoemd in de beschrijving van een 'leerroute'. - in de rubrics voor het essay wordt expliciet ingegaan op schrijfvaardigheden en verwerking van relevante bronnen	
--	--

Good practice instelling	Fontys Hogeschool Kind en Educatie (HKE)
Beschikbaar materiaal waarop de analyse is gebaseerd	Interview met expert, tevens opleidingsdocent aan deze hogeschool. Verkregen: beschreven leerlijn. Toegang tot de portal van de HKE.
Beknopte omschrijving:	De leerlijn is heel specifiek opgebouwd rond het pedagogisch handelen in een basisschool setting. Studenten lopen daar lange periodes stage, ze zijn veelvuldig op het stage-adres aanwezig. Het eerste jaar draait om: - onderzoekende houding: open staan, kritisch zijn, vragen stellen, doelgericht willen werken, willen weten en begrijpen, nieuwsgierig zijn - informatievaardigheden: bronnen vinden, bronnen op waarde schatten, informatie selecteren, - informatieverwerking: schrijven via een redeneerlijn, onderbouwen van redeneringen met bronnen - doelgericht en onderzoekend werken aan persoonlijke ontwikkeling Het tweede jaar draait om: - positieve houding tonen t.o.v. onderzoek - kennismaken en oefenen met het doen en rapporteren van onderzoek - uitvoeren van een actie onderzoek in het kader van de persoonlijke ontwikkeling: toepassen van bescheiden resultaten in eigen handelen en daarop reflecteren Het derde jaar draait om: - opzetten en uitvoeren van een ontwerpgericht onderzoek in het kader van professionele profilering: het kunnen ontwerpen van vak geïntegreerd onderwijs Het vierde jaar draait om: - opzetten, uitvoeren en rapporteren van onderzoek in het kader van schoolontwikkeling, in opdracht van een stageschool. De rapporten worden in alle gevallen summatief beoordeelt. De leerlijn beschrijft de begeleiding heel expliciet. De Hogeschool heeft veel begeleidingsmaterialen digitaal beschikbaar Het format voor de rapporten is helder, en beschikbaar voor de studenten: er van afwijken mag, het volgen zorgt in ieder geval voor een duidelijke weg.
Opvallende zaken	Opvallende factoren om van te leren
- sterke koppeling met de stages - onderzoek gaat van 'binnen' (persoonlijke ontwikkeling) naar buiten (schoolontwikkeling). - studenten doorlopen minimaal tweemaal een complete onderzoekscyclus voor de afstudeerfase	- onderzoek koppelen aan de stage-activiteiten - onderzoeksvormen kiezen die passen bij de ontwikkelingsfase van de student - onderzoeksvaardigheden vroeg in de opleiding aanleren en een onderzoekscyclus meerdere malen herhalen

- basisvaardigheden worden geoefend in het eerste jaar - onderzoekende houding wordt benoemd als doel in de leerlijn - veel begeleidingsmateriaal is digitaal beschikbaar, student heeft altijd toegang - leren en onderzoeken zijn sterk verbonden: de student ervaart dat het onderzoek hem verder brengt als basisschool leerkracht	- onderzoekende houding expliciet benoemen als doel in een leerlijn - onderzoeksactiviteiten zijn allemaal gericht op het worden van een betere professional - opleidingsmaterialen moeten helder en beschikbaar zijn om studenten ondersteuning te bieden
---	--

Bijlage U: Analyse grijze documenten

Alle criteria uit de grijze documenten werden gecodeerd met kleuren (onderaan het kader). Daarna werden codes die betrekking hadden op elkaar, naast elkaar geplaatst in een schema. Tot slot werden, door datareductie, ontwerpeisen beschreven met, om herkenbaar te blijven, de code GRD (grijze documenten). Het schema werd geïntercodeerd (zie bijlage R) waarna de lijst definitief werd samengesteld.

Ontwerpeis codes: GRD	Dublin	Competentie set	NVAO kaders	NLQF	Gedragindicatoren hbo
GRD 01: De leerlijn richt zich op het ontwikkelen van professionele onderzoekshoudingen en onderzoeksvaardigheden passend bij de kunsteducatieve beroepspraktijk van de student	beschikt verder over competenties voor het opstellen en verdiepen van argumentaties Is in staat gegevens te verzamelen en interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op het afwegen van relevante sociaalmaatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten (oordeelsvorming).	de beginnend docent dans formuleert voor zijn kunsteducatieve praktijk relevante onderzoeksvragen. de beginnend docent dans onderzoekt als danskunstenaar persoonlijke fascinaties en bronnen in verschillende contexten de beginnend docent dans beargumenteert zijn artistieke, pedagogische en didactische keuzes	Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren.	- Brengt met begeleiding op basis van methodologische kennis een praktijkgericht of fundamenteel onderzoek tot een goed einde. - Stelt argumentaties op en verdiept die. Evalueert en combineert kennis en inzichten uit een specifiek domein kritisch. - Verzamelt en analyseert op een verantwoorde, kritische manier brede,..... informatie over enkele belangrijke actuele onderwerpen en specialismen gerelateerd aan het beroep en kennisdomein en geeft deze informatie weer.	De student kan handelen in de geest van de gedragscodes voor onderzoek in het hbo - dienen het maatschappelijk belang - zijn respectvol, integer en zorgvuldig - verantwoorden keuzes en gedrag
GRD 02: De leerlijn richt zich op het leren reflecteren, als onderdeel van het onderzoekend vermogen, in de ontwikkeling als professional	Afweging, oordeelsvorming, verdieping	reflecteert doelbewust en/of systematisch op zijn ontwikkeling als professional Reflecteert en maakt daarbij gericht gebruik van verschillende vormen van feedback.		- Ontwikkelt zich door (zelf)reflectie en zelfbeoordeling van eigen(leer) resultaten.	Ze overwegen, zijn kritisch, verantwoorden, vragen om advies
GRD 03: De leerlijn richt zich op het leren benutten van relevante en actuele kennis in de beroepspraktijk van de student.	functioneert doorgaans op een niveau waarop met ondersteuning van gespecialiseerde handboeken, enige aspecten voorkomen waarvoor kennis van de laatste ontwikkelingen in het vakgebied vereist is.	verzamelt, analyseert en interpreteert data en/of literatuur op het terrein van kunst en educatie op een systematische manier en trekt op grond hiervan conclusies.		- Reproduceert en analyseert de kennis en past deze toe, ook in andere contexten zodanig dat dit een professionele en wetenschappelijke benadering in beroep en kennisdomein laat zien.	Ze maken gebruik van reeds beschikbare kennis uit praktijk en wetenschap.
GRD 04: De leerlijn richt zich op het gebruiken van praktijkonderzoek als middel, om de beroepsvisie en het professioneel handelen te ontwikkelen.	is in staat om zijn/haar kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn/haar werk of beroep laat zien.	de beginnend docent dans gebruikt praktijkervaringen en -onderzoek voor een duurzame ontwikkeling van zijn beroepsvisie en professionaliteit. reflecteert doelbewust en/of systematisch op zijn ontwikkeling als professional		- Past complexe gespecialiseerde vaardigheden toe op de uitkomsten van onderzoek	

GRD 05: De leerlijn richt zich op het kunnen uitvoeren van een praktijkonderzoek wat bij kan dragen aan een relevant vraagstuk binnen het vakgebied of de praktijk	beschikt over competenties voor het oplossen van problemen op het vakgebied	onderbouwt en benut de resultaten van (zijn) onderzoek voor de ontwikkeling van beroepsproducten die een bijdrage leveren aan een relevant vraagstuk.	beoogde leerresultaten zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld, het vakgebied	- Signaleert beperkingen van bestaande kennis in de beroepspraktijk en in het kennisdomein en onderneemt actie. - Onderkent en analyseert complexe problemen in de beroepspraktijk en in het kennisdomein en lost deze op tactische, strategische en creatieve wijze op door gegevens te identificeren en te gebruiken.	bijdrage aan de professie en het betreffende beroepenveld en zetten zich in voor het publieke belang. Zij richten zich op relevante thema's en problemen uit de beroepspraktijk en op creatieve, innovatieve en toepasbare oplossingen voor de praktijk
GRD 06: De leerlijn richt zich op het leren presenteren van onderzoeksresultaten op een wijze die past bij de doelgroep en de onderzoeksvraag	Is in staat om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op publiek bestaande uit specialisten of niet – specialisten (communicatie).	de beginnend docent dans ... geeft zijn visie vorm in artistieke concepten, bewegingsmateriaal en choreografieën. de beginnend docent dans hanteert relevante communicatiemethoden		- Communiceert doelgericht op basis van in de context en beroepspraktijk geldende conventies met gelijken, specialisten en niet-specialisten, leidinggevend en cliënten.	streven ernaar resultaten toegankelijk te maken
GRD 07: De leerlijn bevat onderwijseenheden waarin studenten kennis en vaardigheden verwerven ten aanzien van het ontwikkelen van het onderzoekend vermogen bij lerenden		de beginnend docent dans stimuleert een onderzoekende houding bij lerenden en begeleidt deze bij eenvoudig (artistiek) praktijkonderzoek.	De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld, het vakgebied		
GRD 08: De leerlijn sluit aan bij het startniveau van de instromende student, afkomstig van MBO of HAVO/VWO.	Er wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs		Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.		
GRD 09: De leerlijn sluit aan bij het startniveau van masteropleidingen	-Bezit de vaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie die een hoog niveau van autonomie veronderstelt aan te gaan (leervaardigheden).				
GRD 10: De leerlijn voorziet in een structurele afstemming van doelen en activiteiten naar het eindniveau, die past bij de specifieke studentenpopulatie, waarin toetsen het leren ondersteunt, en waarin voldoende begeleiding geboden wordt.			De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken. De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken. De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.		

Dublin descriptoren

- heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied, waarbij wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs en dit wordt overtroffen; functioneert doorgaans op een niveau waarop met ondersteuning van gespecialiseerde handboeken, enige aspecten voorkomen waarvoor kennis van de laatste ontwikkelingen in het vakgebied vereist is (kennis en inzicht)

- is in staat om zijn/haar kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn/haar werk of beroep laat zien, en beschikt verder over competenties voor het opstellen en verdiepen van argumentaties en voor het oplossen van problemen op het vakgebied (toepassing kennis en inzicht).

- is in staat gegevens te verzamelen en interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op het afwegen van relevante sociaalmaatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten (oordeelsvorming).

- is in staat om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op publiek bestaande uit specialisten of niet – specialisten (communicatie).

- Bezit de vaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie die een hoog niveau van autonomie veronderstelt aan te gaan (leervaardigheden).

KVDO competenties

Competentie 1: Artistiek vermogen: De docent dans heeft een coherente artistieke visie van waaruit hij artistieke processen en producten realiseert. Hiermee inspireert en begeleidt hij lerenden in hun persoonlijke artistieke ontwikkeling.

Gedragsindicator 1: de beginnend docent dans onderzoekt als danskunstenaar persoonlijke fascinaties en bronnen in verschillende contexten en geeft zijn visie vorm in artistieke concepten, bewegingsmateriaal en choreografieën.

Competentie 3: Interpersoonlijk: De kunstvakdocent beschikt over een breed spectrum aan communicatieve kennis en vaardigheden. Daarmee brengt hij, vanuit zijn ambassadeurschap voor de kunsten, effectieve interacties en samenwerkingsvormen tot stand in verschillende beroepscontexten.

Gedragsindicator 1: de beginnend docent dans hanteert relevante communicatiemethoden, -technieken en –strategieën en toont inzicht in zijn communicatieve vaardigheden.

Gedragsindicator 2: de beginnend docent dans beargumenteert zijn artistieke, pedagogische en didactische keuzes mondeling en schriftelijk en zet deze vaardigheid op effectieve wijze in.

Competentie 5: Kritisch-reflectief en onderzoekend vermogen: De docent dans komt door reflectie en onderzoek tot inzicht en kennis voor zijn functioneren als professional. Hij zet zijn onderzoeksvaardigheden in om lerenden te stimuleren bij de ontwikkeling van een onderzoekende houding en te begeleiden bij het doen van eenvoudig praktijkonderzoek.

Gedragsindicator 1: de beginnend docent dans reflecteert doelbewust en/of systematisch op zijn ontwikkeling als professional en maakt daarbij gericht gebruik van verschillende vormen van feedback.

Gedragsindicator 2: de beginnend docent dans formuleert voor zijn kunsteducatieve praktijk relevante onderzoeksvragen.

Gedragsindicator 3: de beginnend docent dans verzamelt, analyseert en interpreteert data en/of literatuur op het terrein van kunst en educatie op een systematische manier en trekt op grond hiervan conclusies.

Gedragsindicator 4: de beginnend docent dans onderbouwt en benut de resultaten van (zijn) onderzoek voor de ontwikkeling van beroepsproducten die een bijdrage leveren aan een relevant vraagstuk.

Gedragsindicator 5: de beginnend docent dans stimuleert een onderzoekende houding bij lerenden en begeleidt deze bij eenvoudig (artistiek) onderzoek.

Gedragsindicator 6: gebruikt praktijkervaringen en (praktijk)onderzoek voor een duurzame ontwikkeling van zijn beroepsvisie en professionaliteit.

NVAO kaders:

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld, het vakgebied en op internationale eisen.

Standaard 2: Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren.

Standaard 3: De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Standaard 4: De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Standaard 5: Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Standaard 8: De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Standaard 10: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Gedragscodes voor onderzoek in het hbo

1. Onderzoekers aan het hbo dienen het professionele en maatschappelijke belang.

Zij leveren een bijdrage aan de professie en het betreffende beroepenveld en zetten zich in voor het publieke belang. Zij richten zich op relevante thema's en problemen uit de beroepspraktijk en op creatieve, innovatieve en toepasbare oplossingen voor de praktijk. Ze leveren een bijdrage aan kennis- en theorieontwikkeling, stimuleren kenniscirculatie naar praktijk en onderwijs en streven ernaar resultaten toegankelijk te maken volgens de principes van Open Access.

2. Onderzoekers aan het hbo zijn respectvol.

Zij houden rekening met rechten, belangen, privacy, zienswijzen, opvattingen, theorieën en methoden van betrokkenen en van collega onderzoekers. Ze leven de regelgeving en protocollen na die in het vakgebied gelden voor het doen van onderzoek. Als onderzoek met mensen of dieren enig risico oplevert, moet het belang van het onderzoek het nemen van dat risico rechtvaardigen. In dat geval wordt externe deskundigen om advies gevraagd.

3. Onderzoekers aan het hbo zijn zorgvuldig.

Zij nemen meerdere wetenschapsopvattingen en daarmee samenhangende vormen van onderzoek in overweging, de beschikbare onderzoeksmethoden en de methodologische regels die daarbij horen, alsook de onderzoeks- en beroepsethiek en de waarden die binnen het vakgebied gelden. Ze maken gebruik van reeds beschikbare kennis uit praktijk en wetenschap. Zij rapporteren juist, compleet, nauwkeurig en navolgbaar. Zij nemen in overweging de wenselijkheid de data zorgvuldig te bewaren en zorgen dat de intellectuele eigendomsrechten van data, resultaten en innovaties goed zijn geregeld.

4. Onderzoekers aan het hbo zijn integer.

Zij zijn kritisch ten aanzien van in de praktijk gehanteerde opvattingen en probleemdefinities, onafhankelijk in hun methodische keuzes en eerlijk over de bronnen die ze gebruiken. Ze zijn aanspreekbaar op hun gedrag tijdens het uitvoeren van onderzoek, autonoom in hun analyses en onpartijdig in hun rapportages.

5. Onderzoekers aan het hbo verantwoorden hun keuzes en gedrag.

Zij verantwoorden zich over de relevantie van het gekozen thema, de keuze van het onderzoeks-ontwerp en gehanteerde methoden en de beperkingen daarvan, de zorgvuldigheid van de uitvoering, de onderbouwing van de conclusies, de gehanteerde bronnen, de implementatie in de praktijk alsmede de doorwerking in het onderwijs.

Kwaliteitskaders van de NLQF

- Reproduceert en analyseert de kennis en past deze toe, ook in andere contexten zodanig dat dit een professionele en wetenschappelijke benadering in beroep en kennisdomein laat zien.
- Past complexe gespecialiseerde vaardigheden toe op de uitkomsten van onderzoek.
- Brengt met begeleiding op basis van methodologische kennis een praktijkgericht of fundamenteel onderzoek tot een goed einde.
- Stelt argumentaties op en verdiept die. Evalueert en combineert kennis en inzichten uit een specifiek domein kritisch.
- Signaleert beperkingen van bestaande kennis in de beroepspraktijk en in het kennisdomein en onderneemt actie.
- Onderkent en analyseert complexe problemen in de beroepspraktijk en in het kennisdomein en lost deze op tactische, strategische en creatieve wijze op door gegevens te identificeren en te gebruiken.
- Ontwikkelt zich door zelfreflectie en zelf beoordeling van eigen(leer) resultaten.
- Communiceert doelgericht op basis van in de context en beroepspraktijk geldende conventies met gelijken, specialisten en niet-specialisten, leidinggevenden en cliënten.
- Verzamelt en analyseert op een verantwoorde, kritische manier brede, verdiepte en gedetailleerde beroepsgerelateerde of wetenschappelijke informatie over een beperkte reeks van basis theorieën, principes en concepten van en gerelateerd aan een beroep of kennisdomein, evenals beperkte informatie over enkele belangrijke actuele onderwerpen en specialismen gerelateerd aan het beroep en kennisdomein en geeft deze informatie weer

Bijlage V: Feedback op het programma van eisen

Feedback: + / - / ?	Inhoud van de feedback	Consequentie voor ontwerpeisen
+	het <i>programma van eisen</i> is herkenbaar, er staan geen hele vreemde eisen in die 'uit het niets' komen	-
+	het zou heel mooi zijn als we deze ontwerpeisen operabel krijgen	-
+	over het algemeen is het programma in begrijpelijke taal beschreven.	-
-	volgorde van eisen is soms niet logisch als lezer (07 en 02)	in de tweede versie van de lijst volgorde van enkele ontwerpeisen wijzigen/ samenvoegen
-	ontwerpeis 11: niet leesbaar	bijstelling op leesbaarheid
-	ontwerpeis 17: verwachting dat de omschrijving niet begrepen wordt als de onderliggende codes niet meer zichtbaar zijn	uitbreiding met de omschrijving van verschillende docentenrollen voor helderheid
?	ontwerpeis 18: de term <i>wicked problems</i> , genoemd door de masteropleiding, is 'te groot' voor de bachelor.	term verwijderen en vervangen door realistische/ praktijk problemen
??	ontwerpeis 21: taalvaardigheid in de vorm van lees- en schrijfvaardigheid benoemen als een relevant aspect binnen de leerlijn roept enige weerstand op bij de twee betrokken docenten van het inhoudelijk team, met het argument " <i>wij leveren dansers en geen schrijvers</i> ".	de ontwerpeis is zo expliciet benoemd in de literatuur, door experts en door studenten dat besloten is deze te handhaven. In de praktijk zal uitgewerkt moeten worden wat de uiteindelijke criteria zijn en welke vorm het onderwijs aanneemt. Tevens werd deze verplaatst naar inhoud (07).
++	ontwerpeis 23: is specifiek als positief benoemd, de gebruikers zijn content met deze ontwerpeis.	-
?	ontwerpeis 26: deze ontwerpeis werd vanuit het gebruikersperspectief benoemd, in de feedbackronde werd deze in eerste instantie ervaren als 'dubbel'.	de ontwerpeis heeft een iets ander karakter dan de functionele ontwerpeisen die er op lijken, het benadrukt het praktische karakter van het aanleren van vaardigheden, 'leren door doen', wat als belangrijk wordt benoemd door de context.
-	ontwerpeis en 29 tot 34: werden door enkele feedback-gevers als 'erg beperkend' ervaren.	geen keuze, deze komen voort uit specifieke wensen of eisen van de opdrachtgever.
??	ontwerpeis 35 tot 43: er werd getwijfeld aan het opnemen van de randvoorwaarden uit de grijze documenten omdat deze in sommige gevallen ook al verwerkt zijn in de functionele ontwerpeisen, bijvoorbeeld in ontwerpeis acht.	Er is gekozen voor het handhaven van deze randvoorwaarden, enerzijds omdat niet al deze voorwaarden verwerkt zijn in de lijst ontwerpeisen. Anderzijds werd het, vooral door de opdrachtgever, ook inzichtelijk gevonden de landelijke criteria apart benoemd te hebben als een criterium voor het ontwerp van de leerlijn. Om inzichtelijk te houden wat MOET; wat aangetoond moet worden.
??	de tekst, vooral van het inhoudelijke deel, werd door enkele feedbackgevers erg algemeen gevonden.	de eigenheid moet blijken in de visiebeschrijving, einddoelen en activiteiten. Vooral de opdrachtgever is blij met een wat algemenere beschrijving omdat die nog ruimte geeft om in de loop van de jaren aanpassingen te maken.
+	de kaders zijn helder	

Bijlage W: Datareductie tot een eerste versie van het programma van eisen

Alle verkregen data werden samengevoegd en gereduceerd tot 44 ontwerpeisen. Deze werden ingedeeld naar de vier categorieën: functionele eisen, gebruikers eisen, ontwerpbeperkingen, en randvoorwaarden. Deze eerste versie is opgenomen in deze bijlage. De 44 ontwerpeisen werden voorgelegd aan relevante stakeholders voor feedback, na bijstelling bleven er 43 ontwerpeisen over. De feedback die werd gegeven is opgenomen als bijlage V. De definitieve lijst met ontwerpeisen is opgenomen in hoofdstuk zes. Hierin zijn wijzigingen aangebracht ten opzichte van deze eerste versie.

Legenda (vooraf gegeven vanwege de lengte van de tabel)

De afkortingen verwijzen naar het deelonderzoek waaruit de ontwerpeisen afkomstig zijn. Deze zijn terug te vinden onder elke uitgeschreven synthese van het betreffende onderzoek.

LT: literatuur, GRD: grijze documenten, EXP: expert onderzoek, EXK: expert kunsten, VK: voorzitter KVDO (hoofdstuk 3)
DR: deskresearch, SL: studieleader DNSE, M: studieleiders masters (hoofdstuk 4.1-4.3)
VR: vragenlijst studenten en alumni, FS: focusgroep studenten en alumni, FD: focusgroep docenten (hoofdstuk 4.4-4.6)
GP: *Good Practice* (hoofdstuk 5)

Functionele eisen op inhoudelijk niveau
01: De leerlijn richt zich op het ontwikkelen van een onderzoekende houding als basishouding voor een hbo-professional. De houding kenmerkt zich door het hebben van een open, kritische, creatieve en ontwikkelingsgerichte houding. (LO02) (LO01) (EXP04) (M01) (M02) (SL05) (FD08) (VK08) (FS10)(GP05) ----- De leerlijn leidt tot het <u>hebben van een onderzoekende houding</u>, het kunnen benutten van relevante kennis, en het kunnen uitvoeren van praktijkonderzoek (LO01) De leerlijn draagt bij het aan het ontwikkelen van de onderzoekende houding als basishouding voor een professional in de praktijk: een open, kritische, creatieve en ontwikkelingsgerichte houding (LO02) Het onderwijs binnen de leerlijn richt zich op de ontwikkeling van een onderzoekende houding als grondhouding voor een hbo-professional (EXP04) Het ontwikkelen van de onderzoekende houding moet het hoofddoel vormen van het onderwijs binnen de leerlijn (M01) De onderzoekende houding kenmerkt zich door: brede interesse en nieuwsgierigheid, een bewustzijn van aannames en voorkeuren, objectief kunnen observeren en oordelen kunnen uitstellen, kennis en werkwijzen van anderen willen gebruiken, kennis niet zien als een vast begrip maar deze willen construeren in een dialoog, en gericht zijn op willen kennismaken en gebruiken van meerdere perspectieven (M02) Voor studenten is het van belang dat ze leren omgaan met onvoorspelbaarheid en het gegeven dat zekerheden niet bestaan (SL05) De onderzoekende houding moet een basishouding worden voor de student (FD08) Een onderzoekende houding moet gericht zijn op openheid, op nieuwe kennis, op uitzoeken en op vernieuwen of veranderen (VK08) De studenten willen aangemoedigd worden om te experimenteren en een breder perspectief te ontwikkelen (FS10) Het attitude aspect, de onderzoekende houding wordt beschreven als doel in de leerlijn (GP05)
02: Het aanbieden van het onderwijs is gericht op een breed spectrum aan activiteiten waarbinnen de student de onderzoekende houding verworft door confrontaties, voorbeelden, inspiratiebronnen, of activerende werkvormen, waarin de onderzoekende houding wordt aangesproken. (LO05) (FD09) (LO07) ----- Activiteiten dragen bij aan aspecten van de onderzoekende houding door voorbeelden van- en confrontaties met elementen die van belang zijn (bijvoorbeeld sprekers met verschillende perspectieven, observaties met modellen, lezen van verschillende bronnen) (LO05) De onderzoekende houding moet vooral verkregen worden door veel confrontaties met diverse werkvormen en ervaringen, in de leeromgeving (FD09) Het onderwijs wordt onderzoekend ingericht: docenten tonen voorbeeldgedrag, zij laten studenten in de dagelijkse praktijk zien en ervaren wat een onderzoekende houding is (LO07)
03: De leerlijn richt zich op bewustwording van de eigen onderzoekende houding en het ontwikkelen van het reflectief vermogen door het inzetten zelfevaluaties, en interacties tussen studenten en docenten. (LO03) (LO06) (GRD02) (GP02) ----- Om de onderzoekende houding te ontwikkelen wordt ingezet op bewustwording van die houding door zelfevaluatie en interactie met studenten en docenten (LO03) Leren onderzoek doen moet gepaard gaan met ontwikkeling van het reflectief vermogen door inzetten van intervisie- of coachingstrajecten. (LO06) De leerlijn richt zich op het leren reflecteren, als onderdeel van het onderzoekend vermogen, in de ontwikkeling als professional (GRD02) Zelfassessments worden ingezet om de professionele ontwikkeling te toetsen (GP02)
04: De leerlijn richt zich op het leren benutten van actuele en relevante kennis in het ontwikkelen van het professionele handelen van de student; hij kan <i>evidence informed</i> werken. Er is een voortdurende wisselwerking tussen het toepassen van bestaande kennis in de praktijk, en de praktijkkennis en -ervaringen verbinden aan de bestaande kennis. <i>Evidence</i> is naast theoretisch, binnen de kunsten in grote mate professioneel en methodisch van aard. (LO01) (LO09) (LO08) (GP01) (GP04) (EXP06) (SL10) (GRD03) ----- De leerlijn leidt tot het hebben van een onderzoekende houding, <u>het kunnen benutten van relevante kennis</u>, en het kunnen uitvoeren van praktijkonderzoek (LO01)

De student moet bronnen kunnen vinden, en beoordelen, informatie toepasbaar kunnen maken, en toepassingen kunnen onderbouwen en verantwoorden (LO09) De leerlijn draagt bij aan het kunnen benutten van kennis en onderzoek: de student leert <i>evidence informed</i> werken, waarbij <i>evidence; scientific, professional of regulational</i> van aard kan zijn. Het kunnen expliciteren of 'ophalen' van praktijkkennis (<i>professional evidence</i>) heeft hierin bijzondere aandacht nodig. (LO08) In de leerlijn moeten momenten zitten waarop de student de praktijkkennis die opgedaan wordt in de artistieke ontwikkeling, koppelt aan aangeboden theorie, en die weergeeft in een schriftelijk verslag (GP01) In beoordelingscriteria in de vorm van rubrics, wordt het verwerken van theorie specifiek opgenomen (GP04) Onderwijs in de leerlijn moet gericht zijn op het leren achterhalen en expliciteren van (impliciete) praktijkkennis, en het theoretisch kunnen onderbouwen of empirisch kunnen bewijzen dat de praktijkkennis relevant is (EXP06) Studenten moeten een breed spectrum aan bronnen kunnen raadplegen, kennisdragers kunnen heel divers zijn (SL10) De leerlijn richt zich op het leren benutten van relevante en actuele kennis in de beroepspraktijk van de student. (GRD03)
05: De leerlijn richt zich op het kunnen uitvoeren van een praktijkonderzoek waarbij praktijkprocessen binnen beroepsproducten verdiept worden, en dat bijdraagt aan de professionele ontwikkeling van studenten. Relevante beroepsproducten bestaan uit handeling (lesgeven), fabricaat (kunstproduct) of onderwijsontwerp (LO01) (LO11) (FD10) (EXK03) (DR04) (DR08) (EXP01) (EXP08) (SL02) (FS01) (FS02) (SL01) (LO12) De leerlijn leidt tot het hebben van een onderzoekende houding, het kunnen benutten van relevante kennis, en het <u>kunnen uitvoeren van praktijkonderzoek</u> (LO01) De leerlijn leidt tot het kunnen uitvoeren van een praktijkonderzoek (LO11) De student leert hoe hij onderzoek kan inzetten om zich te professionaliseren (FD10) Doel is beroepsrelevante nieuwe kennis te verwerven om het professioneel handelen te verbeteren, waarbij kennis gezien mag worden als een breed begrip (EXK03) Het onderzoekend vermogen moet bijdragen aan het optimaliseren van het professionele handelen van de student. (DR04) Toetsing in de afstudeerfase dient als 'het voldoende kunnen aantonen van het professioneel handelen in de praktijk' (DR08) De ontwikkeling van het onderzoekend vermogen moet gekoppeld zijn aan de professionele ontwikkeling van studenten: onderzoeken moet leiden tot een systematische manier van leren en ontwikkelen. (EXP01) In de afstudeerfase moet de student in staat zijn door onderzoek aantoonbaar bij te dragen aan een zijn professionele ontwikkeling binnen de stagecontext (EXP08) Student moet een onderzoek kunnen uitvoeren wat aantoonbaar bijdraagt aan de ontwikkeling van het professioneel handelen, waarbij de vraag is ontstaan in de (eigen) beroepspraktijk (SL02) Het onderzoekend vermogen moet bijdragen aan de ontwikkeling van een autonome <i>professional</i> (FS01) Onderzoekend vermogen moet bijdragen aan een duurzame professionele ontwikkeling van een student (LLL) waarbij de beroepsproducten doceren, choreograferen en onderwijs ontwerpen centraal staan. (SL01) Onderzoek moet bijdragen aan de beroepsproducten handeling, fabricaat en ontwerp (FS02) Het praktijkonderzoek wordt gekoppeld aan beroepsproducten waarvan de praktijkprocessen door onderzoek verdiept worden (handeling, fabricaat of ontwerp), dit bepaalt de onderzoeksmethodiek die geleerd en gehanteerd moet worden (LO12)
06: Onderzoek binnen de leerlijn vindt in toenemende mate plaats in, of voor het werkveld (LO15) (VK03) (DR02) (VR10) (M10) Onderzoek moet praktijk gerelateerd zijn, in de eindfase bij voorkeur met een onderzoeksvraag van een derde partij (VK03) Binnen de leerlijn moet leren gezien worden als context gebonden, relaties met de beroepscontext zijn van belang. (DR02) Het werkveld, en de wensen van het werkveld, zouden betrokken moeten worden (VR10) De leerlijn moet aansturen op ontwikkeling, zowel van zijn eigen professionaliteit als van de <u>beroepscontext</u>. (M10) Onderzoek moet relevant zijn voor de <u>situatie of de opdrachtgever</u> en kent een bescheiden methodische grondigheid. (LO15)
07: Kwaliteit van onderzoek, zoals nagestreefd in de leerlijn, gaat over de samenhang tussen onderzoek en beroepsproduct waarbij criteria zijn: onderbouwing van keuzes, verantwoorden van gebruikte kennis, verantwoording van dataverzameling, reflectie op het beroepsproduct en de professionele ontwikkeling. Artistiek onderzoek kan een methode voor dataverzameling zijn. Een onderzoek binnen de leerlijn kent een bescheiden methodische grondigheid, en een aantoonbare systematische en navolgbare werkwijze. (LO15)(LO14) (LO16) (EXK06) (EXK02) (EXP21) (VK04) Onderzoek moet relevant zijn voor de situatie of de opdrachtgever en kent een bescheiden methodische grondigheid. (LO15) Kwaliteitscriteria worden door de opleiding zelf vastgesteld: systematisch, grondig, navolgbaar, transparant en in duidelijke interactie met het werkveld, lijken belangrijk om de kwaliteit van onderzoek vast te stellen. Er moet sprake zijn van een heldere <i>chain of evidence</i> en <i>chain of reasoning</i>. (LO14) Het onderzoek moet bijdragen aan de kwaliteit van het beroepsproduct, beoordeling van onderzoek moet gaan over de samenhang tussen onderzoek en beroepsproduct. Criteria: het kunnen onderbouwen van keuzes, kunnen verantwoorden van gebruikte kennis, kunnen verantwoorden van de dataverzameling, kunnen reflecteren op de werkwijze en betekenis van het onderzoek voor het beroepsproduct en de professionele ontwikkeling. (LO16) De opzet van onderzoek moet de studenten de ruimte geven om artistiek onderzoek in te zetten als een onderzoeksinstrument, het kan geen gehele onderzoeksmethodiek zijn. (EXK06) Student moet leren zaken te signaleren in de eigen beroepspraktijk en die op systematische wijze kunnen onderzoeken, en verbeteringen kunnen toepassen. In alle vormen van onderzoek is het systematisch en navolgbaar kunnen werken een voorwaarde. (EXK02) Kwaliteitsaspecten van een hbo-onderzoek zijn; het aantoonbaar systematisch en navolgbaar werken (EXP21) Onderzoek moet leiden tot systematisch kunnen handelen, en het kunnen onderbouwen van uitkomsten en uitspraken (VK04)
08: De leerlijn bevat onderwijseenheden waarin studenten kennis en vaardigheden verwerven ten aanzien van het ontwikkelen van het onderzoekend vermogen bij lerende (GRD07) (VK02)

De leerlijn bevat onderwijseenheden waarin studenten kennis en vaardigheden verwerven ten aanzien van het ontwikkelen van het onderzoekend vermogen bij lerende (GRD07)

Er moet speciaal aandacht zijn voor het leren bevorderen van het onderzoekend vermogen bij leerlingen in het VO (VK02)

Functionele eisen op didactisch niveau

09: De leerlijn start met het beschrijven van: een door de gehele opleiding gedragen visie op het onderzoekend vermogen, de eindcriteria die afgeleid zijn van het landelijk competentieprofiel, en de attitude, kennis en vaardigheden die van de studenten verwacht worden. (LL202) (LL203) (LL204) (VK01)(VR05)(FD06)

De leerlijn wordt gebaseerd op een heldere, beschreven visie op onderzoekend vermogen (LL202)

De leerlijn start met een heldere beschrijving van de vereiste competenties vanuit het bestaande beroepsprofiel, en beschrijft aan de hand hiervan de opleidingsspecifieke eindcriteria voor het onderzoekend vermogen (LL203)

De leerlijn start met een beschrijving van de beroepsspecifieke attitude, kennis en vaardigheden die een student nodig heeft om het onderzoekend vermogen te kunnen inzetten in context gebonden situaties (LL204)

Gedragindicatoren van de vernieuwde set van competenties moeten het uitgangspunt zijn voor het onderwijs in het hbo (VK01)

Er moeten heldere criteria gegeven worden waaraan studenten moeten voldoen (VR05)

Er wordt een, door de docenten, gedragen visie op onderzoekend vermogen gebruikt als uitgangspunt voor de leerlijn (FD06)

10: De leerlijn kent een verticale samenhang van propedeuse tot afstudeerfase waarin doelen en inhouden op elkaar afgestemd zijn en gerelateerd zijn aan de te behalen eindcriteria. (LL207) (LL201) (DR03) (FS03) (FS04) (VR03) (GP07)

Binnen de leerlijn moet leren gezien worden als cumulatief, nieuwe kennis bouwt voort op bestaande kennis. (DR03)

De leerlijn kent een verticale samenhang, doelen en inhouden zijn op elkaar afgestemd waardoor de student geen overlap of lacunes ervaart in zijn leerroute (LL207)

De leerlijn loopt als een leerlint door het gehele curriculum heen (LL201)

Onderzoeksvaardigheden moeten in een vroeg stadium worden aangeleerd, en in alle jaren worden toegepast in (kleine) onderzoeken (FS03)

Het kunnen benutten of toepassen van kennis, uit onderzoek, moet in een vroeg stadium worden aangeleerd (FS04)

Er moet vroegtijdig begonnen worden met het aanleren van onderzoeksvaardigheden en het uitvoeren van onderzoek (VR03)

Onderzoeksvaardigheden worden vroeg in de opleiding aangeleerd, en de student doorloopt meerdere onderzoeks cyclussen voor de afstudeerfase (GP07)

11: De complexiteit van de onderzoekstaken binnen de leerlijn neemt in de loop van de studie toe. Wanneer deeltaakoefeningen of instructies nodig zijn, vinden die plaats op het moment dat ze nodig zijn voor- en toepasbaar zijn in, onderzoekspraktijken in de praktijk. De student heeft bij alle taken zicht op de gehele authentieke taak, ook wanneer hij hier maar een gedeelte van uitvoert. (LL209) (LL211) (EXP07) (M05) (EXK09) (EXP09) (GP06)

De complexiteit van taken neemt in de loop van de studie toe, maar vanaf de start heeft de student zicht op de gehele taak: deeltaakoefeningen worden ingezet voor vaardigheden die een zekere routinematigheid kennen en vaker terugkomen (LL209)

De student komt meerdere malen in aanraking met een gehele onderzoekstaak (LL211)

Studenten doorlopen meerdere malen in hun opleiding een onderzoeks cyclus, die direct afgeleid kan worden van, of aansluit bij de beroepsprocessen die hij doorloopt in de praktijk, en die een ontwikkeling kennen van eenvoudig naar complex (EXP07)

Vaardigheden moeten aangeleerd worden op het moment dat ze in het proces nodig zijn en toegepast kunnen worden (M05)

Studenten moeten minimaal eenmaal een onderzoeks cyclus doorlopen hebben (EXK09)

Het aanleren van onderzoeksvaardigheden hangt samen met het onderzoeken in de praktijk, instructies en begeleiding worden zoveel mogelijk 'just in time' aangeboden (EXP09)

De ontwikkelingsfase van de student is bepalend voor de vorm van het onderzoek wat uitgevoerd moet worden (GP06)

12: De begeleiding van studenten in de vorm van instructies of materialen en ondersteuning van docenten, neemt in de loop van studie af. Ondersteunende materialen in de vorm van e-colleges, modellen -korte instructies -en voorbeelduitwerkingen, blijven beschikbaar en toegankelijk voor de student op elk gewenst moment, bij voorkeur digitaal. (LL210) (EXP11) (EXP10) (EXK08) (VR06) (GP09)

De begeleiding (van docent, en materiaal) is afgestemd op de behoefte van de student en taak, en neemt in de loop van de studie af (LL210)

Tijdens het (leren) doen van onderzoek, moet er zo veel mogelijk in co-constructie gewerkt tussen studenten onderling en de begeleiders/docenten. In de loop van de opleiding neemt de begeleiding af, maar interactie blijft noodzakelijk. (EXP11)

Ondersteuning in de vorm van e-colleges, modellen -korte instructies -en voorbeelduitwerkingen, moet bij voorkeur digitaal beschikbaar zijn (EXP10)

De studenten moet bescheiden modellen aangereikt krijgen om systematisch te leren werken (EXK08)

Er moeten handvatten gegeven worden in de vorm van formats of modellen (VR06)

Onderwijs in de leerlijn wordt ondersteund door heldere, digitaal beschikbare materialen (GP09)

13: De leerlijn kent een horizontale samenhang waarin docenten onderwijs op elkaar afstemmen (LL215) (EXP18)(VR07)

De leerlijn kent een horizontale samenhang per leerjaar die gericht is op onderlinge afstemming en afwisseling (LL215)

Afstemming tussen docenten binnen de leerlijn is van belang om eenzijdigheid, dubbellingen of overbelasting te voorkomen (EXP18)

Begeleiders stemmen hun begeleiding met elkaar af en hanteren dezelfde richtlijnen en criteria (VR07)

14: Met de leertaken in de leerlijn wordt gevarieerd, de leerlijn kent herhalingen of toepassingen in verschillende contexten zodat verworven attitudes, kennis, en vaardigheden transferabel zijn en toepasbaar zijn in wisselende contexten (LL212) (SL07) (VR01)(VK07)

Met de leertaken in de leerlijn wordt gevarieerd, de leerlijn kent herhalingen of toepassingen in verschillende contexten zodat verworven attitudes, kennis, en vaardigheden transferabel en toepasbaar zijn (LL212) De leerlijn moet inzetten op het transferabel zijn van vaardigheden (SL07) Het ontwikkelen van het onderzoekend vermogen kent een gelijke verdeling van activiteiten over het artistieke en pedagogische domein (VR01) In de leerlijn zouden meerdere, kortere onderzoeksopdrachten doorlopen moeten worden op een wijze die past bij de aard van de studenten (VK07)
15: Er is binnen de leerlijn in toenemende mate sprake van zelfsturing, dit betekent dat studenten in toenemende mate autonome keuzes maken, zelfstandig kunnen handelen en (eigen) werk kunnen beoordelen (LL213) (SL17) ----- Er is binnen de leerlijn in toenemende mate sprake van zelfsturing; de student maakt autonome keuzes en kan in toenemen de mate zelfstandig handelen, en werk beoordelen (LL213) Het programma moet gericht zijn op een toenemende zelfsturing en autonomie (SL17)
16: De leerlijn moet zichtbaar gemaakt worden in het onderwijscurriculum, onderzoeksactiviteiten moeten beschreven worden in opleidingsmaterialen en benoemd worden in activiteiten (LL222) (EXP17) ----- De leerlijn moet zichtbaar zijn in het curriculum; onderzoeksactiviteiten moeten beschreven worden in opleidingsmaterialen en benoemd worden in activiteiten (LL222) De onderzoeksactiviteiten moeten zichtbaar gelabeld zijn in het onderwijs (EXP17)
17: Binnen de leerlijn wordt gevarieerd met docentenrollen ten aanzien van het onderzoekend vermogen (LL214) (FS11)(SL14)(LO07) ----- De student wordt, tijdens de opleiding, geconfronteerd met verschillende rolmodellen van docenten in relatie tot onderzoekend vermogen: rolmodel in een onderzoekende houding en onderzoek doen, expertrol, docentenrol, begeleidersrol, activerende motivator, partner in onderzoek (LL214) Docenten moeten een voorbeeld zijn door onderzoekend te handelen en begeleiden (FS11) Docenten hebben een begeleidende rol (SL14) Het onderwijs wordt onderzoekend ingericht: docenten tonen voorbeeldgedrag, zij laten studenten in de dagelijkse praktijk zien en ervaren wat een onderzoekende houding is (LO07)
18: In de leerlijn worden authentieke, uitdagende en gehele beroepstaken gebruikt als uitgangspunt (LL208) (LL200) (DR09) (M07) (EXP19)(LO13)(GP08) ----- Authentieke beroepstaken staan centraal in de leerlijn (LL208) Het leren doen van onderzoek is verbonden met de <u>inhoudelijke beroepsontwikkeling</u> en kent een cyclisch karakter (LL200) Studenten moeten in elke fase van de opleiding in een authentieke leer- en onderzoeksomgeving participeren. (DR09) Complexe, realistische problemen zouden centraal kunnen staan in het onderwijs (<i>wicked problems</i>) (M07) Zoek voor de leerlijn naar onderwijsactiviteiten waar impliciet al onderzoekscyclussen doorlopen worden omdat die behoren bij de <u>beoefening van het vak</u> (EXP19) Onderzoeksvaardigheden die een student nodig heeft om het beroepsproces te verdiepen worden vroeg in de opleiding aangeleerd en direct toegepast (LO13) Onderzoeksactiviteiten vinden plaats in de stage en zijn gericht op de professionele ontwikkeling (GP08)
19: Binnen de leerlijn is aandacht en ruimte voor sociale interactie als middel om tot kennisconstructie te komen, zowel tussen studenten onderling als tussen docent en student. Reflectie is daarin een belangrijk instrument. (LL216) (LO10) (SL11) (EXK04) (M03) ----- De leerlijn is gebaseerd op de visie dat kennis een sociaal karakter heeft; er is aandacht in de leerlijn voor sociale interactie om door middel van reflectie tot kennisconstructie te komen (LL216) Er is binnen de leerlijn ruimte voor voldoende kwalitatieve interactie om tot kennisconstructie te komen (LO10) Sociale interactie moet ingezet worden om tot leren te komen (SL11) Er moet tijd en ruimte ingericht worden voor interactie met anderen. Interactie moet een inspiratiebron vormen, en bijdragen aan eigen kennisontwikkeling, en nieuwsgierigheid. (EXK04) Kennis moet geconstrueerd worden in dialoog, regelmatige interactie over bevindingen is van belang (M03)
20: De leerlijn bevordert self-efficacy: het vertrouwen in de eigen competenties. De leerlijn kent een vorm van flexibiliteit en keuzemogelijkheden waardoor de student zich op eigen niveau en in eigen tempo kan ontwikkelen tot het eindniveau. De begeleiding heeft een stimulerend, ontwikkelingsgericht karakter en toetsingen zijn voornamelijk formatief van aard. (LL217) (LL218) (LL219)(LO04) (EXP05) (VR11) (FS06) (EXK10) (EXP20) (EXP12) ----- De leerlijn bevordert self-efficacy: het vertrouwen in de eigen competenties (LL217) De leerlijn kent mogelijkheden voor differentiatie om aan te kunnen sluiten bij verschillende niveaus van studenten (LL218) Om de onderzoekende houding te ontwikkelen wordt ingezet op reflecterende, interactieve en ontwikkelingsgerichte feedback (LO04) De leerlijn biedt ruimte voor experimenteren, de begeleiding is gericht op stimuleren en bevorderen, niet op afrekenen (LL219) De leerlijn moet gericht zijn op het versterken van het vertrouwen in eigen kunnen en omgaan met onzekerheden die eigen zijn aan het leerproces (EXP05) Het onderzoekend vermogen moet gestimuleerd worden door positieve begeleiding, (negatieve) beoordelingen op producten werken belemmerend (VR11) Begeleiding moet niet gericht zijn beoordeling, maar op ontwikkeling (FS06) Zorg voor flexibiliteit in de leerlijn; ruimte voor eigen keuzes en een flexibel tijdsplan (EXK10) Feedback geven op het onderzoeksproces is effectiever dan beoordelen van het onderzoeksverslag (EXP20) Begeleiding is vooral formatief: vragend, reflecterend, stimulerend en het moet aansluiten bij ontwikkelingsvragen van de student (EXP12)

21: De leerlijn draagt bij aan het bevorderen van de taalvaardigheid van studenten als verbinder van kennis en denken, en als communicatiemiddel in schriftelijk en mondelinge vorm. Het onderwijs richt zich in het bijzonder op lees- en schrijfvaardigheden die nodig zijn binnen de specifieke beroepscontext, maar heeft ook oog voor andere vormen van communicatie van onderzoekresultaten. (LL220) (FD07) (VR12) (M06) (VK06) (EXK05) (EXP14) (EXP13)(GP03)

De leerlijn heeft aandacht voor taal als verbinder van kennis en denken, en als middel tot communicatie in de zin van onderbouwen, argumenteren en verslag doen (mondeling en schriftelijk) (LL220)
De leerlijn moet aandacht besteden aan lees- en schrijfvaardigheid maar steeds in relatie tot de specifieke aard van de kunstvakstudent (FD07)

Lees- en schrijfvaardigheid moet aandacht krijgen (VR12)

Er moet bijzondere aandacht zijn voor het kunnen lezen en duiden van teksten (M06)

Aandacht voor taal- en schrijfvaardigheid, in relatie tot de beroepspraktijk, is noodzakelijk (VK06)

In de leerlijn moet aandacht zijn voor taal- en schrijfvaardigheid, studenten moeten leren om zich in dit medium uit te kunnen drukken (EXK05)

Binnen de leerlijn moet aandacht zijn voor taal- en schrijfvaardigheid zodat leren hoe er adequaat verslag gelegd kan worden van het onderzoeksproces (EXP14)

Presentatie van onderzoeksresultaten kan enigszins flexibel zijn, maar verslaglegging van het proces moet schriftelijk en navolgbaar zijn (EXP13)

In beoordelingscriteria in de vorm van rubrics, wordt schrijfvaardigheid specifiek opgenomen (GP03)

22: In de leerlijn zijn toetsen en leren verbonden, en zijn begeleiding en beoordeling afgestemd op de te behalen doelen (LL221)

In de leerlijn zijn toetsen en leren verbonden, en zijn begeleiding en beoordeling afgestemd op de te behalen doelen (LL221)

Gebruikerseisen

23: Binnen de leerlijn is voldoende ruimte om de persoonlijke ontwikkel- of onderzoeksvragen van de student centraal te zetten, onderzoek doen binnen de leerlijn start bij de nieuwsgierigheid of de fascinaties van de student en draagt bij aan de persoonlijke profilering van een student (SL13) (EXP03) (FS05) (VR08) (DR06) (FS08)(FD01)

In de gehele onderzoeksleerlijn moeten de vragen van studenten centraal staan, onderzoek moet starten bij de eigen fascinaties (SL13)

De student moet kunnen sturen in onderzoeksonderwerpen: onderzoeksvragen moeten, zo veel als mogelijk, voortkomen uit de ontwikkelvragen van de student zelf (EXP03)

Er moet ruimte zijn voor autonome keuzes binnen opdrachten om de eigen fascinaties en nieuwsgierigheid te kunnen gebruiken als leidraad (FS05)

De professionele ontwikkeling moet centraal staan, eigen leervragen zouden het uitgangspunt moeten vormen (VR08)

Onderzoeksvormen en functies moeten flexibel in te zetten zijn ten behoeve van de individuele profilering van de student. (DR06)

Er moeten eigen keuzemogelijkheden zijn in opdrachten en onderzoekstrajecten zodat een student zich daarmee kan onderscheiden (FS08)

De student moet een vrije keus hebben in onderwerpen van onderzoeksactiviteiten. Ook bij opdrachten of vragen van externe partijen heeft een student een vrije keuze. (FD01)

24: Er is binnen de leerlijn ruimte en vrijheid voor experimenteren en zoeken, het proces van onderzoeken staat daarbij centraal, en beoordelen van resultaten of eindproducten wordt daarin, vooral in aanvang, achterwege gelaten (LL2219) (EXP22) (SL15) (M09) (FD02)

Er moet ruimte zijn voor experimenteren, resultaatgerichtheid moet voorkomen worden (SL15)

De leerlijn biedt ruimte voor experimenteren, de begeleiding is gericht op stimuleren en bevorderen, niet op afrekenen (LL219)

Studenten moeten tijdens hun studie ervaren dat zoeken altijd loont, het gaat om het proces. De gerichtheid op een voorgeschreven eindproduct, zoals een onderzoeksverslag, moet vooral in aanvang, achterwege gelaten worden (FD02)

Zorg dat er in de leerlijn plaats is voor experimenteren en zoeken, het hoofddoel is de dialoog aangaan en bewustwordingsprocessen op gang brengen (EXP22)

De student moet in onderzoek de vrijheid ervaren in het proces en in het zoeken, gewenste eindresultaten, vaste modellen, of formats, moeten niet het uitgangspunt vormen voor het onderzoek. (M09)

25: Binnen de leerlijn worden samenwerkingsverbanden in homogene en heterogene groepen ingezet. Dat betekent dat er samengewerkt wordt met studenten uit de eigen en verschillende jaargroepen, binnen de eigen opleiding, in multidisciplinaire teams, en met externe partijen (nationaal en internationaal). (SL12) (FS07) (M08)(DR01)VR09)

Samenwerkingsverbanden met andere disciplines zouden een onderdeel moeten zijn van de leerlijn (SL12)

Er moet veel ruimte zijn in het curriculum voor uitwisseling tussen verschillende partijen (FS07)

Interactie met medestudenten, alumni, werkveld en internationale partijen is wenselijk (VR09)

Studenten werken in heterogene groepen aan complexe problemen (M08)

Binnen de leerlijn moet leren gezien worden als een sociaal proces, er moet plaats zijn voor interactie. Studenten moeten samen leren en werken in homo-, en heterogene, en multidisciplinaire groepen. (DR01)

26: De leerlijn draagt bij aan de positieve attitude van studenten ten aanzien van het doen van onderzoek, ze moeten onderzoek willen gaan gebruiken in de uitvoering van hun beroep. Activiteiten moeten aansluiten bij de kenmerken van de studentengroep en een activerend en motiverend karakter hebben. (EXP02) (EXK11) (SL04) (EXP16)(FD03)

Studenten ontwikkelen een positieve attitude ten aanzien van het doen van onderzoek, door onderzoek te gaan zien en ervaren als meerwaarde voor het beroep waarvoor men wordt opgeleid (EXP02) De leerlijn zou moeten inspireren en motiveren, en stimuleren, studenten moeten onderzoek vooral WILLEN gaan gebruiken (SL04) Onderzoeksactiviteiten moeten een motiverend karakter hebben, studenten moeten ervaren dat het hen persoonlijk iets oplevert (FD03) Zorg voor motiverende en inspirerende activiteiten (EXK11) De activiteiten binnen de leerlijn moeten vooral activerend en motiverend zijn: in verbinding met de praktijk en vooral leren door 'doen', in interactie met anderen en onder begeleiding (EXP16).
27: Onderzoek leren benutten en uitvoeren moet in grote mate een praktisch karakter hebben, waarbij de beroepsprocessen van het vakgebied centraal staan: het toepassen van bestaande kennis en het verwerven van nieuwe kennis moet deze beroepsprocessen ondersteunen en verdiepen, en geleerd worden in de praktijk (FD04)(EXP19)(EXP16)(FD05) ----- Onderzoek leren benutten en uitvoeren moet in grote mate een praktisch karakter hebben, de beroepsprocessen van het vakgebied staan centraal. (FD04) Zoek voor de leerlijn naar onderwijsactiviteiten waar impliciet al onderzoekscyclussen doorlopen worden omdat die behoren bij de beoefening van het vak (EXP19) De activiteiten binnen de leerlijn moeten vooral activerend en motiverend zijn: <u>in verbinding met de praktijk en vooral leren door 'doen'</u>, in interactie met anderen en onder begeleiding (EXP16). In het ontwerp moet rekening gehouden worden met het feit dat studenten praktisch georiënteerd zijn. (FD05)
28: Voor de specifieke studentengroep is het binnen het ontwikkelen van de onderzoekende houding van belang dat er extra aandacht is voor de volgende vaardigheden om deze onderzoekende houding te kunnen operationaliseren: goed leren observeren, aannames helder krijgen, oordelen uit kunnen stellen en objectief zijn, competente vragen stellen, experimenteren, convergerend kunnen denken, en het kunnen beredeneren en onderbouwen van argumenten. (EXP23) (SL03) (EXK01) (VR13) (M04) ----- Goed leren observeren is een belangrijke vaardigheid binnen het onderzoekend vermogen (EXP23) De leerlijn moet aandacht hebben voor de onderzoekende houding als het startpunt van onderzoek, er moet extra aandacht zijn voor: convergerend denken, objectief kunnen zijn, en vragen willen stellen bij andermans werk (EXK01) Aandacht voor de attitude-vorming is, vooral in de beginfase, essentieel. Hierin is vooral van belang: aannames helder krijgen, oordelen uitstellen, vragen stellen, en gebaande paden verlaten. (SL03) Het onderbouwd kunnen argumenteren en beredeneren moet aandacht krijgen (VR13) De vaardigheden, kunnen stellen van competente vragen, en het kunnen beredeneren en onderbouwen van keuzes en argumenten zijn de belangrijkste vaardigheden die een student moet verwerven (M04)
29: De leerlijn richt zich, naast een schriftelijk verslag van het proces, op het leren presenteren van onderzoeksresultaten op een wijze die past bij de doelgroep en de onderzoeksvraag (EXK07) (SL09) (FS09) (EXP13) (VK05) (GRD06) ----- Studenten moeten de ruimte krijgen om hun onderzoek naast schriftelijk, ook op een andere wijze te presenteren (EXK07) Onderzoeksresultaten mogen deelbaar en communiceerbaar zijn op een wijze die past bij het profiel, en recht doet aan het onderzoek (SL09) Verslaglegging van resultaten moet bij voorkeur verschillende vormen kunnen hebben (FS09) Presentatie van onderzoeksresultaten <u>kan enigszins flexibel zijn</u>, maar verslaglegging van het proces moet schriftelijk en navolgbaar zijn (EXP13) Verslaglegging van onderzoeken mag op diverse wijze, passend bij het beroepsproduct (VK05) De leerlijn richt zich op het leren presenteren van onderzoeksresultaten op een wijze die past bij de doelgroep en de onderzoeksvraag. (GRD06)
Ontwerpbeperkingen: specifieke wens of eis van de opdrachtgever.
30: In het ontwerp van de leerlijn, wordt inzichtelijk: visie, eindcriteria en afgeleide criteria per studiejaar, zodat docenten er onderwijs aan kunnen verbinden (SL21) (LL223) (LL205)(VR04) ----- De leerlijn moet zo beschreven worden dat de leerroute zichtbaar wordt, die leidt tot het behalen van de eindcriteria (LL223) De leerlijn moet beschrijvingen bevatten van de criteria die er per leerjaar worden gesteld, op basis van een relevante taxonomie (LL205) In het product wat opgeleverd wordt, het ontwerp van de leerlijn, moet minimaal inzichtelijk worden: visie, eindcriteria en afgeleide criteria per studiejaar, zodat docenten er onderwijs aan kunnen linken (SL21) De leerlijn beschrijft een heldere visie en leerdoelen ten aanzien van het onderzoekend vermogen (VR04)
31: Het formatieve karakter van beoordelen dat binnen de DNSE leidend is, moet in het beoordelen van producten in de leerlijn meegenomen worden. Er wordt alleen summatief (sanctionerend) getoetst eind eerste en derde jaar. In het vierde jaar zijn alle toetsingen sanctionerend. (SL18)(DR07) ----- Toetsen in de propedeuse en hoofdfase zijn grotendeels formatief van aard, en ondersteunend aan het leerproces. Op twee momenten zijn deze summatief: einde propedeuse en einde studiejaar 3.(DR07) Het formatieve karakter van beoordelen wat binnen DNSE leidend is, moet in het beoordelen van producten in de leerlijn meegenomen worden. Er wordt alleen summatief (sanctionerend) getoetst eind eerste en derde jaar. In het vierde jaar zijn alle toetsingen sanctionerend. (SL18)
32: Binnen de leerlijn wordt zoveel mogelijk in co-constructie gewerkt tussen studenten onderling en de begeleiders, waardoor communities ontstaan waarin 'met en van elkaar' geleerd wordt. (SL19)(EXP11) -----

Het is een expliciete wens om in te zetten op activiteiten waar studenten in heterogene groepen onderzoekend werken, met docenten of coaches, waardoor communities ontstaan waarin 'met en van elkaar' geleerd wordt (SL19) <i>Tijdens het (leren) doen van onderzoek, moet er zo veel mogelijk in co-constructie gewerkt tussen studenten onderling en de begeleiders/docenten. In de loop van de opleiding neemt de begeleiding af, maar interactie blijft noodzakelijk (EXP11)</i>
33: De leerlijn moet verbonden zijn met het onderwijs binnen de bestaande leerarrangementen (SL06) (DR05) (LL206) ----- De leerlijn moet zich afspelen binnen de bestaande arrangementen (SL06) De leerlijn moet zich afspelen binnen de vijf bestaande leerarrangementen (DR05) In het ontwerp sluit de leerlijn aan bij bestaande modules die eventueel verwerkt worden, en beschrijft nieuwe modules voor ontbrekende aspecten (LL206)
34: De studiebelasting van het totale curriculum moet vergelijkbaar blijven met de huidige studiebelasting (SL16)
35: Er is geen mogelijkheid voor extra, externe personele inzet voor activiteiten in de leerlijn, scholingsbudget kan gezocht worden (SL20)

Randvoorwaarden: voortkomend uit de voorschrijvende documenten op macro- en supra niveau.
36: De leerlijn richt zich op het ontwikkelen van professionele onderzoeksattitudes en onderzoeksvaardigheden passend bij de kunsteducatieve beroepspraktijk van de student. (GRD01)
37: De leerlijn richt zich op het leren reflecteren, als onderdeel van het onderzoekend vermogen, in de ontwikkeling als professional (GRD02)
38: De leerlijn richt zich op het leren benutten van relevante en actuele kennis in de beroepspraktijk van de student. (GRD03)
39: De leerlijn richt zich op het gebruiken van praktijkonderzoek als middel, om de beroepsvisie en het professionele handelen te ontwikkelen.(GRD04)
40: De leerlijn richt zich op het kunnen uitvoeren van een praktijkonderzoek wat bij kan dragen aan een relevant vraagstuk binnen het vakgebied of de praktijk. (GRD05)
41: De leerlijn richt zich op het leren presenteren van onderzoeksresultaten op een wijze die past bij de doelgroep en de onderzoeksvraag.(GRD06)
42: De leerlijn bevat onderwijseenheden waarin studenten kennis en vaardigheden verwerven ten aanzien van het ontwikkelen van het onderzoekend vermogen bij lerende (GRD07)
43: De leerlijn sluit aan bij het instroomniveau van studenten en sluit aan bij het startniveau van een master (GRD08) (GRD09) (VR02) (M11) ----- De leerlijn sluit aan bij het startniveau van de instromende student, afkomstig van het MBO of havo/vwo. (GRD08) De leerlijn sluit aan bij het startniveau van masteropleidingen (GRD09) De leerlijn moet aansluiting bieden op de masteropleidingen (VR02) Samenwerken met de master is een wens, studenten krijgen toegang tot de premaster (M11)
44: De leerlijn voorziet in een structurele afstemming van doelen en activiteiten naar het eindniveau, die past bij de specifieke studentenpopulatie, waarin toetsen het leren ondersteunt, en waarin voldoende begeleiding geboden wordt. (GRD10)

De Academie voor Danseducatie heeft de ambitie een student op te leiden die breed inzetbaar en veelzijdig is. Dat betekent dat de beginnende professional in staat is verworven expertises in te zetten in de verschillende beroepsprofielen, andere kunstvakken, en verschillende werkvelden en doelgroepen. Binnen de taken die een student uitvoert wordt verwacht dat deze eigenheid en authenticiteit laat zien, en in toenemende mate innovatief te werk gaat. Bovendien wordt er van de student verwacht dat hij in toenemende mate zelfsturend wordt, en de competenties verwerft om een 'leven lang te kunnen leren'. Van de student, of beginnende professional in de praktijk, wordt verwacht dat hij zijn professionele handelen wil blijven ontwikkelen, weet hoe hij dat zelfstandig kan doen en de vaardigheden bezit om dat te kunnen doen. Het onderzoekend vermogen is in al deze ambities een belangrijke competentie, die in de visie van de DNSE moet leiden tot een structurele manier van leren en ontwikkelen.

De definitie van het onderzoekend vermogen binnen de DNSE is:

A: het hebben van een onderzoekende houding: het reflectief kunnen werken

B: het kunnen benutten van relevante kennis: het *evidence informed* kunnen werken

C: een bescheiden praktijkgericht onderzoek kunnen uitvoeren: het *evidence based* kunnen werken

AD A: het attitude aspect van het onderzoekend vermogen, de onderzoekende houding, is een basishouding voor een hbo-professional. Het verwerven van deze houding is een voorwaarde om tot leren en ontwikkelen te komen. Een student met een onderzoekende houding is in staat zijn eigen professionele ontwikkeling in toenemende mate te sturen. Een onderzoekende houding voor de student aan de DNSE kenmerkt zich door een viertal aspecten:

1. Een open houding: de student is nieuwsgierig en opmerkzaam naar de wereld om hem heen, hij stelt zichzelf vragen bij datgene wat hij ervaart en observeert, hij kan zijn eigen aannames en oordelen herkennen en uitstellen, hij wil datgene wat hem fascineert doorgronden en begrijpen, hij wil tot nieuwe inzichten komen door multiperspectiviteit toe te passen, en hij wil zijn werkwijze en resultaten delen op een wijze die past bij het onderzoeksproces.
2. Een kritische houding: de student reflecteert voortdurend op zichzelf en op de wereld om hem heen en trekt daarbij vanzelfsprekendheden in twijfel of stelt ze ter discussie, hij wil feiten en meningen onderscheiden, hij wil zijn artistieke en pedagogische uitingen zorgvuldig kunnen verantwoorden en onderbouwen door gebruik te maken van bronnen van diverse aard.
3. Een creatieve houding: de student durft te experimenteren vanuit eigenheid en authenticiteit, hij durft gebaande paden te verlaten, hij is gericht op groei en vernieuwing, en hij wil iets toevoegen aan datgene wat al bestaat.
4. Een ontwikkelingsgerichte houding: de student kan omgaan met de wetenschap dat zekerheid niet bestaat en dat de toekomst complex en onbekend is, hij kan dit als een uitdaging zien voor ontwikkeling.

De onderzoekende houding wordt in de visie van de DNSE gestuurd door de nieuwsgierigheid en fascinaties van de individuele student, dat betekent dat de student vrijheid krijgt om zijn eigen nieuwsgierigheid en fascinatie als uitgangspunt te nemen in het ontwikkelen van een onderzoekende houding. Daarmee wordt ook verwacht dat de student zelf actief op zoek gaat naar zijn fascinaties, nieuwsgierigheid toont in zijn werk, en bereid is deze te verbreden en te verdiepen.

AD B: het kunnen benutten of toepassen van relevante kennis, het *evidence informed* kunnen werken, moet de student ondersteunen in het kunnen maken van artistieke en pedagogische keuzes in zijn werk, en het kunnen beredeneren en onderbouwen van deze keuzes. De DNSE gaat er daarbij van uit dat er twee vertrekpunten bestaan voor het benutten of toepassen van kennis:

- De student ontsluit, interpreteert en waardeert bestaande kennis en past deze toe op de eigen situatie. Door bestaande kennis toe te passen in de eigen praktijk ontwikkelt de student nieuwe praktijkkennis die hij kan onderbouwen en verantwoorden.
- De student ontdekt en benoemt intuïtieve werkwijzen in zijn werk en gaat op zoek naar verbinding met bestaande kennis. Hij kan hiermee eigen praktijkkennis expliciet maken, onderbouwen en verrijken.

Kennis of *evidence* kent drie verschillende hoedanigheden die de student kan gebruiken in zijn werk, afhankelijk van het doel waarvoor de kennis gebruikt wordt:

1. *Scientific evidence* of theoretische kennis: betrouwbare, bij voorkeur op onderzoek gebaseerde kennis, uit bronnen die binnen het vakgebied belangwekkend en toonaangevend zijn. Het begrip 'bronnen' wordt binnen de DNSE opgevat als 'kennisdragers' en kent diverse verschijningsvormen waaronder: literatuur, artikelen, documentaires, geregistreerd choreografisch werk of anderszins.
2. *Professional evidence* of praktijkkennis van professionals: kennis van betrouwbare professionals met, door de beroepsgroep, erkende praktijkervaring.
3. *Regulatory evidence* of voorschrijvende kennis: kennis uit bronnen die van belang zijn binnen beroepsprocessen, zoals vak-methodieken.

ADC: een bescheiden praktijkgericht onderzoek kunnen uitvoeren, het *evidence based* kunnen werken, betekent dat de student op basis van onderzoek zijn professionele handelen kan ontwikkelen of verbeteren. Onderzoek moet de student in staat stellen vakinhoudelijke processen binnen een beroepsproduct te verdiepen en onderbouwen. Om een beeld te verkrijgen, van vorm en inhoud van onderzoek van studenten binnen de DNSE, zijn onderaan dit hoofdstuk drie praktijkvoorbeelden opgenomen in de vorm van 'doorkijkjes'. Onderzoek wordt binnen de opleidingscontext gezien als het systematisch beantwoorden van vragen leidend tot nieuwe kennis of oplossingen in de praktijk van de student. Omdat de praktijk van de student in de loop van de studie steeds nauwer verweven wordt met de beroepspraktijk, kunnen nieuwe kennis en oplossingen ook relevant zijn voor de beroepspraktijk. De DNSE vindt echter de professionele ontwikkeling van de student het primaire doel voor 'het doen van onderzoek'. Van de student wordt een dermate brede ontwikkeling vereist op verschillende vlakken, dat de eigen professionele ontwikkeling en *transfers* kunnen maken, naar verschillende beroepsprofielen en werkvelden, alle aandacht nodig heeft. Onderzoek van studenten vindt wel altijd plaats *in* de praktijk.

Onderzoek voor een kunstvakdocentstudent richt zich, zoals overeengekomen binnen de sector, op het pedagogische en artistieke domein. De DNSE zet in op het gebruik van onderzoek ten aanzien van de volgende beroepsproducten, die tevens vallen binnen de genoemde domeinen:

- Handeling: alle activiteiten die te maken met professionele interacties, bijvoorbeeld het lesgeven.
- Fabricaat: het realiseren van een concreet eindproduct, bijvoorbeeld choreografisch werk.
- Ontwerp: het uitwerken van een nieuw proces of een interventie, bijvoorbeeld een onderwijsontwerp of onderwijsinterventies.

Een onderzoekscyclus en de bijbehorende onderzoeksvaardigheden die een student nodig heeft voor het uitvoeren van onderzoek, zijn afhankelijk van de beroepsproducten waarvoor onderzoek wordt ingezet. Naarmate de studie vordert maken studenten steeds autonomere keuzes in de eigen profilering en de beroepsproducten waaraan men wil werken. In de afstudeerfase volgt iedere student een persoonlijk traject binnen één van de drie beroepsprofielen; dansdocent, dansmaker of *performer*. Binnen het gekozen profiel, waarin het ontwikkelingstraject zelfstandig wordt vormgegeven door de student in relatie met de beroepspraktijk, wordt een afstudeeronderzoek uitgevoerd waarbij eigen leer- en ontwikkelvragen centraal staan. Dit impliceert dat onderzoeken van studenten verschillend van aard en vorm kunnen zijn. De student heeft een zekere mate van vrijheid in de vorm en de uitvoering van zijn onderzoek, en de wijze waarop hij dat onderzoek presenteert. De DNSE vindt het van belang dat een student een onderzoeksproces doorloopt dat past bij de onderzoeksvraag die hij stelt vanuit persoonlijke ontwikkelwensen en fascinaties. Daarbij wordt er naar gestreefd de studenten te laten voelen en ervaren dat onderzoeken leidt tot leren en ontwikkelen, zodat het verworven onderzoekend vermogen ook duurzaam wordt.

Weergave of verslaglegging van onderzoek

De onderzoeken die studenten uitvoeren leveren een diversiteit aan producten op. De DNSE vindt het belangrijk dat studenten resultaten kunnen presenteren in een vorm die past bij de onderzoeksvraag en de doelgroep, en die ook recht doet aan het ontwikkelingsproces van de student. Zo kunnen choreografieën, beeldverslagen, of ontwikkelde

materialen onderdeel zijn van een presentatie van resultaten. Het onderzoeksproces en de reflectie op dat proces en de resultaten worden echter, zeker in de afstudeerfase, weergegeven in een schriftelijk verslag. Dit wordt enerzijds gedaan om de systematiek, navolgbaarheid en transparantie te kunnen beoordelen. Maar ook omdat de DNSE het belangrijk vindt dat de student in zijn beroepsuitoefening kennis kan delen via taal, in een goed geformuleerde en prettig leesbare verantwoording of mondelinge presentatie.

Visie op kwaliteit van onderzoek

Onderzoeken van studenten binnen de DNSE kennen een bescheiden methodische grondigheid. Onderzoeksprocessen moeten systematisch, navolgbaar en transparant zijn. Er moet minimaal sprake zijn van een heldere *chain of evidence* en een *chain of reasoning*: het moet volstrekt helder zijn hoe er tot antwoorden is gekomen en op welke kennis en bronnen die zijn gebaseerd. De student moet in staat zijn om de juiste middelen in te zetten om tot antwoorden te komen. Dat betekent dat hij in de uitvoering van het onderzoek relevante, discipline-eigen, onderzoeksinstrumenten gebruikt die hij kan onderbouwen en beredeneren, en waarmee hij kan aantonen de juiste data te kunnen verzamelen. Ook in het geval van een artistieke onderzoeksbenadering, als onderzoeksinstrument, gelden de kwaliteitscriteria zoals die hierboven worden gesteld.

Onderzoeken van studenten moeten een praktijkgericht karakter hebben. Ze vinden plaats in de praktijk, en dragen bij aan het verbeteren van beroepsproducten en daarmee aan het professionele handelen van de student. De kennis die opgedaan wordt door het onderzoek is van belang voor de student, en de directe beroepscontext waarbinnen het onderzoek plaatsvindt. Voor de kwaliteit van een onderzoek vindt de DNSE het van belang dat er interacties hebben plaatsgevonden met partijen uit het werkveld. De student toont aan dat het onderzoek geworteld is in de praktijk en de kennis ook daadwerkelijk bruikbaar is in die praktijk.

Doorkijkje naar een onderzoek:

Studente X gaat werken bij een theatergezelschap voor acteurs met een verstandelijk beperking. De studente wil er een inclusie duet maken voor een productie, en krijgt daarvoor medewerking en ruimte van het gezelschap. De studente heeft geen ervaring met deze doelgroep, maar heeft wel ervaring in het maken van duetten. De studente expliciteert haar beschikbare methodische- en praktijk kennis, onderzoekt de specifieke behoeftes van deze doelgroep, haalt specifieke kennis over het maken van choreografisch werk met deze doelgroep uit diverse bronnen, en maakt deze toepasbaar voor haar praktijk. De studente creëert een duet, waarbij ze observeert hoe de gekozen (nieuwe) werkwijzen in de praktijk uitpakken, en stelt deze op basis van reflectie in het werkproces ook weer bij. Na afloop van het proces presenteert de studente het gecreëerde duet en een onderzoeksverslag. De studente maakt in het verslag navolgbaar welke kennis er is benut, hoe de gegevens verzameld werden, onderbouwd de keuzes die in de verschillende fases zijn gemaakt en reflecteert op het proces. De studente verwoordt heel specifiek welke nieuwe kennis er is verkregen ten aanzien van het choreograferen met de specifieke doelgroep en wat het onderzoek betekent heeft voor haar professionele ontwikkeling.

Doorkijkje naar een onderzoek:

Studente Y loopt een intensieve stage in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. De school heeft een geheel eigen methodiek en inhoud voor het vak CKV ontwikkeld. Dans heeft daarin echter nog geen plek. De studente pakt de uitdaging aan, dans toe te voegen aan het bestaande CKV-pakket. De studente onderzoekt hiervoor bestaande kaders en richtlijnen waaraan het CKV-onderwijs moet voldoen, de specifieke wensen en behoeftes van de context, en good practices. De student levert een ontwerp aan dat past binnen het reeds bestaande CKV-onderwijs van de school. In een onderzoeksverslag verantwoordt zij hoe er gegevens zijn verzameld, welke kennis er waarom gebruikt is, en de keuzes die gemaakt zijn. De studente reflecteert op het proces, de kwaliteit van het geleverde onderwijsontwerp, en de eigen professionele ontwikkeling.

Doorkijkje naar een onderzoek:

Student Z is handelsonbekwaam in het bevorderen van een creatief proces bij jonge kinderen. Hij wil door het inzetten van onderzoekscycli meer bekwaam worden. De student verdiept zijn kennis over het fenomeen door bestudering van methodieken, en observeert bij een aantal professionals. Hij expliciteert, in samenspraak, de praktijkkennis die daar uit voortkomt. Hij ontwikkelt op basis van verkregen kennis een aantal handelingsalternatieven, en gaat deze in de praktijk uitproberen. De student gebruikt een logboek en beeldopnames om zichzelf en de leerlingen te observeren, en evalueren. De student doet verslag door het inleveren van een beelddocumentaire waarin hij zijn professionele groei en ontwikkeling weergeeft. Hij onderbouwt gebruikte kennis, dataverzameling, gemaakte keuzes en werkwijzen in een schriftelijk verslag.

Bijlage Y: Criteria en leerdoelen en globale uitwerkingen- eerste prototype

De doelen die behaald moeten worden met de leerlijn zijn afgeleid van het competentieprofiel voor kunstvakdocent-studenten. Deze zijn geformuleerd door het Kunstvak Docenten Overleg. Daarnaast houdt de leerlijn rekening met de kaders en richtlijnen die gesteld worden in: de Dublin-descriptoren, de NVAO en NLQF kaders, en de gedragsindicatoren voor onderzoek in het hbo.

Voor het vaststellen van de leerdoelen per niveau zijn de cognitieve en affectieve taxonomieën van respectievelijk Bloom, Anderson Krathwohl (2001) en Krathwohl, Bloom en Masia (1964) gebruikt.

Criterium	Leerdoelen propedeuse (LP)	Leerdoelen hoofdfase (LH)	Leerdoelen afstudeerfase (LA)
Studenten ontwikkelen een professionele onderzoekende grondhouding, en kunnen deze ook operationeel maken	LP1: de student weet wat er bedoeld wordt met de vier aspecten van de onderzoekende houding en heeft hier bewust aandacht voor LP2: de student toont de wil en bereidheid zich deze aspecten van de onderzoekende houding eigen te maken LP3: de student kan, sterk begeleid, de onderzoekende houding operationaliseren LP4: de student is zich toenemende mate bewust van zijn eigen houding, hij kan hier beginnend op reflecteren	LH1: de student toont de wil en de wens om te handelen vanuit een onderzoekende houding omdat hij het belang van de onderzoekende houding erkent LH2: de student kan de onderzoekende houding in toenemende mate zelfstandig operationaliseren en de eigen ontwikkeling daarin organiseren LH3: student kan reflecteren op zijn eigen onderzoekende houding	LA1: de student handelt en werkt vanuit een geïnternaliseerde waardesysteem aangaande de onderzoekende houding: de vier aspecten van de onderzoekende houding vormen op organische wijze de grondhouding voor zijn dagelijks handelen en werken LA2: de student kan reflecteren op zijn eigen onderzoekende houding en die van een ander op basis van zijn kennis over, en ervaringen met de onderzoekende houding
Studenten benutten relevante en actuele kennis voor de ontwikkeling van beroepsproducten	LP5: de student weet wat er onder kennis en onder relevante bronnen wordt verstaan LP6: de student weet waar hij relevante kennis kan vinden LP7: de student kan kennis op waarde schatten op basis van gegeven criteria LP8: de student weet hoe hij bronnen moet lezen of beschouwen LP9: de student kan samen met anderen betekenis geven aan kennis uit bronnen LP10: de student observeert de toepassingsmogelijkheden van kennis in de praktijk	LH4: de student kan zelfstandig kennis verzamelen, en in toenemende mate zelfstandig kennis op waarde schatten en interpreteren LH5: de student kan kennis toepasbaar maken in de ontwikkeling van zijn beroepsproducten LH6: de student komt, in interactie met anderen en door reflectie, tot betekenisgeving aan praktijkkennis, en kan hier bestaande kennis aan verbinden	LA3: de student integreert het benutten van kennis en daarmee onderbouwen van producten die ontwikkeld worden volledig in zijn werkwijzen LA4: de student integreert het benutten van kennis in zijn eigen uit te voeren onderzoeken en kan kennis verkregen uit die onderzoeken ook betekenis geven en weer door ontwikkelen LA5: de student evalueert zijn eigen toepassingen van kennis en resultaten uit onderzoek
Studenten kunnen onderzoek uitvoeren om praktijkprocessen in de beroepsproducten te verdiepen en beroepsproducten daarmee te verbeteren.	LP11: de student maakt kennis met onderzoek van anderen en herkent kenmerken van een opzet van een onderzoek LP12: de student kan, sterk begeleid, enkele geïsoleerde onderzoeksvaardigheden uitvoeren LP13: de student kan gedrag van onderzoekers in een artistiek onderzoeksproces observeren in de praktijk, en daar op reflecteren	LH7: de student kan zelfstandig een competente vraag formuleren LH8: de student kan, begeleid, werkwijzen ontwikkelen om tot beantwoording van de vragen te komen LH9: de student maakt zich, onder begeleiding, relevante onderzoeksvaardigheden eigen LH10: de student kan delen van onderzoeken in een onderzoeksgroep, of kleine gehele onderzoeksopdrachten, uitvoeren	LA6: de student kan zelfstandig een praktijkonderzoek uitvoeren in relatie tot een beroepsproduct naar keuze LA7: de student stuurt de wijze van begeleiding zelf aan LA8: de student reflecteert en evalueert voortdurend en zelfstandig en hanteert daarbij de geldende kwaliteitscriteria waardoor hij in staat is werk te leveren van de gewenste kwaliteit

		LH11: de student kent de kwaliteitscriteria van een onderzoek en kan aan de hand van die criteria eigen werk, en werk van anderen beoordelen LH12: de student reflecteert, met begeleiding of in interactie met anderen, op de kwaliteit van onderzoek, beroepsproduct en de relatie daartussen	
Studenten gebruiken onderzoek en reflectie om hun professionele ontwikkeling en beroepsvisie duurzaam te ontwikkelen	LP14: de student onderzoekt persoonlijke fascinaties en wordt zich bewust van zijn wensen en de mogelijkheden binnen het vak	LH13: de student reflecteert op zijn professionele ontwikkeling en herkent daarin de rol van het benutten en uitvoeren van onderzoek, hij kan opbrengsten benoemen en waarderen LH14: de student ontwikkelt een beroepsvisie	LA9: de student gebruikt onderzoek en reflectie om zijn professionele ontwikkeling te blijven stimuleren en zijn beroepsvisie actueel te houden LA10: de student kan werkwijzen creëren die voor hem duurzaam zijn vanuit een persoonlijke visie en overtuiging
Studenten presenteren onderzoeksresultaten op een wijze die past bij de onderzoeksvraag en de doelgroep	LP15: de student maakt kennis met onderzoekspresentaties LP16: de student presenteert mondeling resultaten uit kleine opdrachten LP17: de student rapporteert schriftelijk over strikt gestructureerde opdrachten LP18: de student presenteert zich in artistieke uitingen	LH15: de student rapporteert en presenteert in toenemende mate resultaten op een adequate wijze die past bij de onderzoeksvraag en/of het beroepsproduct LH16: de student weet wat de criteria zijn voor schriftelijke rapportage wanneer hij gebruikt maakt van werk van anderen LH17: de student onderbouwt en argumenteert inzichtelijk maar ook stimulerend en motiverend	LA11: de student rapporteert op een wijze die past bij het onderzoek en de resultaten LA12: de student doet dit op motiverende en inspirerende wijze LA13: de student geeft in een schriftelijke rapportage een navolgbare en transparante weergave van het onderzoeksproces, resultaten en reflecties LA14: de student past zelfstandig de criteria toe die voor het verslag geldend zijn
Studenten kunnen een onderzoekende houding bij lerende stimuleren en kunnen een eenvoudig (praktijk)onderzoek begeleiden	LP19: de student is zich bewust van processen die zich afspelen in zijn eigen ontwikkeling ten aanzien van de onderzoekende houding LP20: de student maakt kennis met diverse werkvormen en werkwijzen om een onderzoekende houding te stimuleren, waaronder ook specifieke lesmaterialen voor het werkveld	LH18: de student stimuleert in zijn stage een open en creatieve houding bij jonge leerlingen LH19: de student kan een creatief proces in gang zetten en begeleiden bij lerende	LA15: de student stimuleert in zijn stage in het voortgezet onderwijs bij leerlingen een onderzoekende houding, hij reflecteert met de leerlingen op deze houding en is in staat het belang van een onderzoekende houding over te brengen aan lerende LA16: de student kan een eenvoudig praktijkonderzoek begeleiden in het voortgezet onderwijs

Toetsing (globaal uitgewerkt)

De DNSE hanteert binnen de leerlijn onderzoekend vermogen dezelfde visie op toetsen en beoordelen als die geldend is voor de gehele opleiding.

- Toetsen hebben alleen aan het einde van de propedeuse, aan het einde van de hoofdfase en in de afstudeerfase een summatief karakter. Alle overige toetsingen zijn formatief en geven de student een indicatie van zijn studievoortgang.

- De DNSE hanteert de visie dat feed-up en feed-forward geven aan studenten meer oplevert in een leerproces dan het afrekenen van resultaten. Formatieve en summatieve toetsingen worden altijd voorzien van uitgebreide en ontwikkelingsgerichte informatie, zowel mondeling als schriftelijk.
- Omdat het onderzoekend vermogen ontwikkeld wordt binnen de gehele beroepsontwikkeling, zal de toetsing van het onderzoekend vermogen ook plaatsvinden in relatie tot de beroepsontwikkeling. De student aan de DNSE wordt geen onderzoeker, hij moet onderzoek kunnen gebruiken als middel om tot ontwikkeling te komen. Onderzoek wordt daarom niet 'apart' beoordeeld, maar altijd in relatie tot het beroepsproces. De DNSE hanteert de volgende criteria als het gaat om het vaststellen van de kwaliteit van het onderzoekend vermogen binnen een beroepsproduct:
 - ✓ Onderbouwing van keuzes die gemaakt worden in het onderzoeksproces in relatie tot het beroepsproduct.
 - ✓ Verantwoording van de kennis die gebruikt is in het onderzoek (welke en waarom).
 - ✓ Verantwoording van de wijze waarop gegevens verzameld zijn.
 - ✓ Reflectie op het onderzoeksproces, op de kwaliteit van het beroepsproduct en op de eigen ontwikkeling als professional.

De DNSE hecht belang aan de vrijheid van een student om te zoeken en te experimenteren. Vooral in het onderzoekend vermogen is deze vrijheid van cruciaal belang om tot ontwikkeling te komen en *self-efficacy* te ontwikkelen. Een positieve attitude ontwikkelen ten aanzien van het onderzoekend vermogen is belangrijk voor het verduurzamen van de competentie. Begeleiden, toetsen en beoordelen zullen daarom vooral een stimulerend en motiverend karakter hebben.

In het kader van bewustwording, het vermogen tot zelfreflectie en zelfsturing, vindt regelmatig toetsing plaats door middel van zelfassessments: de student beoordeelt, aan de hand van kaders, zijn eigen ontwikkeling, reflecteert hierop en gaat daarover in gesprek met zijn docent.

Docentrollen (globaal uitgewerkt)

Binnen de leerlijn onderzoekend vermogen ontmoeten studenten, docenten in verschillende rollen. Succesvol onderzoek vraagt een positief klimaat binnen het onderwijs ten aanzien van onderzoek en ondersteuning door ervaren docenten. Docenten hebben een voorbeeldfunctie voor de student: de docent binnen de leerlijn onderzoekend vermogen is een kritische docent die duidelijk maakt waar hij zijn opvattingen en meningen op baseert. Tegelijk daagt hij studenten uit tot een kritische houding, en stuurt hij bijvoorbeeld aan op het kunnen onderbouwen van meningen en ervaringen met steekhoudende argumenten.

Docenten nemen in het aanleren en begeleiden van een onderzoekende houding en onderzoeksvaardigheden verschillende rollen in.

- o De docent: de docent reikt vaardigheden aan en begeleidt het leerproces.
- o De expert: de docent acteert als expert in het werkveld.
- o De docent als begeleider van onderzoeksprocessen waarin de rol van docent en expert samenvalt.
- o De docent als inspirator en motivator voor de studenten op het gebied van onderzoek, hij zet actief aan tot het doen van onderzoek en het innemen van een onderzoekende houding.
- o De docent als partner in een onderzoeksproces met studenten.
- o De docent als rolmodel die laat zien wat het betekent om onderzoek te doen.

Interactie tussen de docent en de studenten heeft een belangrijke functie in het leerproces ten aanzien van het onderzoekend vermogen. In de interactie vindt reflectie plaats en wordt kennis geconstrueerd over zowel het onderzoeksonderwerp, het onderzoeksproces als het professionele handelen. De begeleiding van studenten in onderzoeksprocessen verschuift in de loop van de studie van sterk sturend naar begeleiding op maat. Uiteindelijk bepaalt de student in de afstudeerfase zelf op welke wijze hij gebruik wil maken van de beschikbare begeleiding.

Doel van de begeleiding ten aanzien van het doen van onderzoek is dat de student:

- steeds meer autonoom wordt in de keuze van het onderwerp van onderzoek.
- steeds minder ondersteuning nodig heeft bij het opzetten en uitvoeren van een onderzoek.
- in toenemende mate, zelfstandig de richtlijnen kan bepalen van een onderzoek.
- in toenemende mate zelfstandig kan plannen en beoordelen, zowel het eigen werk als dat van anderen.

Onderstaande aspecten moeten nog worden uitgewerkt voor de volgende ontwerpstep, het *gedeeltelijk gedetailleerd product*. De onderzoeker gaat in overleg met een, nog samen te stellen, werkgroep. Omdat er aangehaakt wordt binnen de bestaande leerarrangementen vragen onderstaande items afstemming met een bredere groep.

Groepsvormen (zeer globaal uitgewerkt)

Binnen de leerlijn onderzoekend vermogen wordt sociale interactie tussen verschillende partijen belangrijk gevonden om te komen tot reflectie en kennisontwikkeling. Deze interacties vinden bij voorkeur plaats in de fysieke ruimte, maar digitale platvormen en uitwisselingen op andere wijze behoren tevens tot deze interacties.

De DNSE vindt het belangrijk dat studenten, docenten en derden 'met en van elkaar leren'. Omdat een groot deel van het onderwijs binnen de DNSE is ingericht op (persoonlijke) vaardigheidstraining, wordt het samenwerken in homogene en heterogene groepen binnen de leerlijn onderzoekend vermogen, extra belangrijk gevonden. Studenten, docenten en andere partijen zullen elkaar, in activiteiten binnen de leerlijn, veelvuldig treffen in wisselende samenstellingen. Studenten nemen in toenemende mate deel aan co-creatie processen die interdisciplinair en internationaal van karakter zijn.

Bronnen en materialen (niet uitgewerkt)

Leeromgeving (niet uitgewerkt)

Tijd

Leeractiviteiten

Als voorbeeld is er een uitwerking gemaakt voor de propedeuse (bijlage Z). Afstemming en overleg is noodzakelijk.

Bijlage Z: Mogelijke opzet propedeuse- eerste prototype

Arrangement docentschap periode 1-2:

(LP3, LP6, LP8, LP9, LP12, LP14, LP17)
De student bezoekt verschillende jeugddansgezelschappen, en onderzoekt de gehanteerde visie en werkwijze. De student kiest een gezelschap dat hem aanspreekt en ontwerpt een workshop die past binnen de visie van het gezelschap en die aansluit bij de voorstelling. De student presenteert het resultaat en onderbouwt zijn keuzes.

Arrangement docentschap periode 1-2:

(LP3, LPLP5, LP6, LP7, LP8, LP9, LP11, LP12, LP14, LP16, LP17) De student wordt geconfronteerd met meerdere visies op leren en ontwikkelen, en op kunst en cultuureducatie. De student leest, bekijkt lezingen en weblectures, geeft betekenis aan de teksten, discussieert in groepen en komt tot een onderbouwde beginnende visie op wat kunsteducatie is. Hij kan deze op inspirerende wijze schriftelijk en mondeling presenteren.

Arrangement docentschap periode 2:

(LP3, LP5, LP6, LP7, LP8, LP9, LP10, LP12, LP14, LP17) De student selecteert een, voor hemzelf relevant vraagstuk of nieuwsgierigheid binnen het pedagogische domein. De student formuleert een leervraag, en zoekt daarbij minimaal drie relevante bronnen welke aan de groep worden voorgelegd ter beoordeling. De student bestudeert de bronnen en selecteert relevante aspecten. De studenten maken, in samenwerking, observatiemodellen om de theorie in de praktijk te observeren. De student selecteert twee praktijksituaties die onderling sterk verschillen en onderbouwt zijn keuzes. De student voert zijn observaties uit in de praktijk en beschrijft wat zijn bevindingen zijn in een kort verslag, waarin hij theorie en praktijk aan elkaar koppelt.

Arrangement docentschap periode 2:

(LP2, LP4, LP19) De student wordt zich door middel van zelfevaluatie bewust van zijn onderzoekende houding. Deze evaluatie vormt onderdeel van het feedback-gesprek tussen docent en student.

Arrangement dansmaker periode 1:

(LP3, LP12, LP14, LP19) Studenten leren op persoonlijke wijze een logboek bij houden waarin structureel gereflecteerd wordt op ervaringen en fascinaties en praktijkkennis wordt geëxpliciteerd.

Arrangement dansmaker periode 1:

(LP1, LP2, LP3, LP4, LP11, LP12, LP13, LP14, LP15)
De student bezoekt het festival 'moving futures'. Hij gaat in gesprek met jonge makers en diens artistieke onderzoek. De student leert relevante vragen stellen, haalt praktijkkennis op, leert nieuwe perspectieven kennen op dansmakerschap en vormt zich hier een mening over.

Arrangement dansmaker en theorie periode 1:

(LP1, LP3, LP4, LP9, LP14)
De student bezoekt voorstellingen die vanuit verschillende perspectieven zijn gemaakt. De student kiest op basis van fascinatie en diversiteit, en verantwoord zijn keuzes. Hij gebruikt voorgeschreven observatiemodellen en discussie om zijn eigen aannames en oordelen helder te krijgen, en te leren wat objectief observeren is.

Project when art meets dance

periode 1-2:
(LP9, LP8, LP14, LP18, LP19, LP20)
De studenten werken in een interdisciplinair project toe naar choreografisch werk wat getoond wordt in een museum. Zij maken kennis met andere kunst disciplines en onderzoeken de impact van die disciplines op het eigen werk. Studenten werken intuïtief maar reflecteren met elkaar en een professional uit het werkveld op werkwijzen en resultaten.

Arrangement dansmaker periode 3:

(LP9, LP12, LP13, LP16, LP18, LP19) De student werkt onder begeleiding van een professionele choreograaf aan een productie voor basisschoolleerlingen. Studenten worden geactiveerd om bijdragen te leveren aan het choreografische proces. De student observeert de werkwijze van de choreograaf en reflecteert hierop, en op zijn eigen ervaringen, in een logboek. Studenten en choreograaf gaan wekelijks in gesprek om praktijkprocessen te verhelderen en zo inzichten te verwerven. De student is in staat om na het gehele project te presenteren welke kennis hij heeft opgedaan, hoe hij die verworven heeft, en wat die betekent voor zijn professionele ontwikkeling.

Arrangement theorie periode 1:

(LP5, LP6, LP7, LP8, LP12, LP17)
De student krijgt een opdracht voor een eenvoudig literatuuronderzoek naar keuze, naar aanleiding van een kunsthistorische vraag. Hij leert waar hij informatie kan vinden binnen FHK, fysiek en digitaal, en in het algemeen. Hij leert criteria kennen voor het beoordelen van betrouwbare bronnen. Hij leert verwijzen in de tekst. Hij maakt kennis met schrijven op hbo-niveau.

Periode n.t.b.: (LP8, LP9) Studenten van alle jaargroepen lezen een, jaarlijks te wijzigen, recente publicatie. Hiervoor wordt ruim tijd gegeven. Studenten krijgen een lezing van betreffende auteur, en gaan met de auteur en elkaar in gesprek.

Periode vrij/ aanbod in vrije keuze:

(LP2, LP10, LP12, LP13, LP14, LP18) De student kan deelnemen aan een interdisciplinair onderzoeksproject in zijn vrije keuze deel. Disciplines en leerjaren werken in heterogene groepen. Doel is een kunstproduct opleveren met een maatschappelijk vraagstuk als uitgangspunt. Voorbeeld: project 'verhaal halen', in het kader van sociale cohesie, waarbij verhalen worden opgehaald in een woonwijk, en worden omgezet naar een *performance* op de betreffende locatie.

Arrangement ondernemerschap:

Graduate Tracking Project periode 3: (LP14, LP12, LP16, LP3) De student maakt op basis van vooronderzoek een gerichte keuze uit een aanbod van alumni. De student ontwerpt een interview, en neemt dit af. De student presenteert zijn bevindingen en reflecteert hierop waarbij hij zijn eigen visie en mening expliciteert.

Periode n.t.b.:

(LP15, LP14, LP1) Studenten bezoeken, met medestudenten van hogere jaren, een onderzoeksconferentie of andersoortige bijeenkomst waarin kennis wordt gedeeld. De te bezoeken activiteit wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld, afhankelijk van het aanbod.

Periode 3: (LP15, LP14) De student bezoekt een eigen selectie van, minimaal drie, afstudeerpresentaties van de vierde jaars.

Bronnen uit deze tekst worden ook gebruikt in het hoofddocument en vernoemd in de referentielijst van dit betreffende document. Bronnen die niet in de referentielijst van het hoofddocument zijn opgenomen worden met een voetnoot aangegeven.

Onderzoek in het pedagogische domein:

Studenten aan de DNSE moeten onderzoek doen binnen het pedagogische domein (KVDO, 2018). In de indeling van Visser-Wijnveen (2013) laat het pedagogische domein zich typeren binnen de reflectieve beroepen, waarin onderzoek wordt ingezet om het professionele handelen te verbeteren: een zogenaamde zachte en levende discipline. Onderzoek draagt bij aan de professionele ontwikkeling van docenten (Van Veen et al., 2010). De hedendaagse leraar heeft een onderzoekende houding: denkt kritisch na over zijn eigen onderwijs, en verzamelt en gebruikt gegevens om zijn onderwijspraktijk te beschouwen en te verbeteren (Enthoven & Oostdam, 2014; Harinck, 2013; Kallenberg et al, 2014; Leeman & Wardekker, 2010; Van der Donk en Van Lanen, 2016). Enthoven en Oostdam (2014) en Losse (2018) gebruiken de term reflectieve *professional* om deze beroepsgroep te typeren. De reflectieve *professional* beschikt over een kritische onderzoekende houding, en heeft onderzoeksvaardigheden die hem in staat stellen zichzelf, en dat wat er gebeurt in zijn beroepspraktijk, goed te bekijken. Op basis van een werkelijk begrijpen van wat er gebeurt kan de professional vervolgens oordelen, en interventies plegen. De reflectieve professional is daarna tevens in staat om te kijken naar wat er teweeggebracht wordt door zijn acties, en of dat ook is wat er beoogd werd. Hij is daarbij in staat zijn kennis en ervaringen te verbinden met kennis en ervaringen van anderen. “Een reflectieve leraar is in staat te experimenteren met zijn eigen handelingsrepertoire en kan bepalen of een bepaalde (aangepaste) handeling leidt tot het gewenste resultaat” (Enthoven & Oostdam, 2014, p.49).

Binnen de indeling van de beroepsproducten door Losse (2018) gaat het concreet om: handeling (lesgeven) en ontwerp (onderwijsmateriaal ontwerpen).

Onderzoek binnen het artistieke domein

Studenten aan de DNSE moeten tevens onderzoek doen in het artistieke domein (KVDO, 2018). Dit domein laat zich typeren binnen de ontwerpende beroepen, waarbij de kunsten vallen onder de zachte en niet-levende disciplines (Visser-Wijnveen, 2013). Over onderzoek binnen het artistieke domein in het hbo-onderwijs is, zoals eerder beschreven in de inleiding, weinig consensus. Het onderzoek naar wat ‘artistiek onderzoek’ is, is volop in gang (Boomgaard, 2012; Sonderen, 2016; Smith & Dean¹, 2009). Lutters (2015) en Borgdorff (2012) pleiten voor een stevige positie van artistiek onderzoek aan hogescholen voor de kunsten, als tegenhanger van de steeds meer overheersende onderwijskundige visie op onderzoek binnen deze opleidingen door de opkomst van de masters kunsteducatie. De ruimte daarvoor wordt geboden door de Vereniging van Hogescholen (2016a): ‘praktijkonderzoek krijgt door de artistieke drijfveren binnen een kunstvakopleiding een eigen en onderscheidende dimensie, welke door de sector zelf omschreven en bewaakt moet worden’.

Borgdorff (2005) stelt dat elke kunstpraktijk onderzoek is. Het maken van kunst, kunstproductie, is daarbij de onderzoeksmethode. De onderzoeker krijgt door het beoefenen en maken van kunst nieuwe inzichten in de werkelijkheid (Lutters, 2015; Borgdorff, 2012). Borgdorff (2005; 2015) omschrijft artistiek onderzoek ook wel als ‘onderzoek *in* de kunsten’: de kunstpraktijk is onderdeel van het onderzoeksproces en het resultaat daarvan. Het inzicht dat hierbij leidend is, gaat uit van de kunstpraktijk waarin geen principiële scheiding is van theorie en praktijk. Het kunstvakonderwijs wordt ook wel omschreven als een sector waar onderzoek het vertrekpunt is van alle activiteit (Vereniging Hogescholen, 2016b). Het creatieve proces is het onderwerp van onderzoek is: het probleem of de wens wordt geanalyseerd en er worden verschillende oplossingen bedacht en uitgewerkt (Borgdorff & Sonderen, 2012). Deze oplossingen zijn de concepten in het creatieve proces. Theorie wordt in artistieke processen gebruikt in de zin

¹ Smith, H., & Dean, T. (2009). *Practice-led Research, Research-led Practice in the Creative Arts*. Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd.

van, materiaal- en bijvoorbeeld compositorische kennis, het uiteindelijke kunstproduct is het resultaat van het proces: een artistiek product (Borgdorff, 2015; Sonderen, 2016; Willems & Wuytens, 2015; Wesseling, 2012). Willems en Wuytens (2015) geven aan dat (ook) artistiek onderzoek gekenmerkt wordt door een zekere gerichtheid op systematiek, verwerven van nieuwe kennis, een zekere doelgerichtheid en communiceerbaarheid van resultaten. Boomgaard (2012) stelt, dat 'zelfs wanneer onderzoek start vanuit intuïtie en moet leiden tot eigenzinnigheid', zoals in de kunsten vaak wordt geclaimd, 'de student wel moet leren hoe, en waar hij kan zoeken en afwegingen kan maken'. Onderzoeksmethodieken of modellen zijn echter nog in ontwikkeling of staan ter discussie.

Voor artistiek onderzoek hebben Willems en Wuytens (2015) een model ontwikkeld. Ervaring met dit model is nog maar beperkt en gericht op de beeldende kunst. Onderzocht zou moeten worden of het model van toepassing kan zijn voor de danskunst of choreografie. Ook Boomgaard (2012) en Sonderen (2012) pleiten voor het volgen van een bepaald model of systematiek in het doen van onderzoek in de kunsten, maar geven daar geen concrete voorbeelden van.

De discussiepunten ten aanzien van artistiek onderzoek betreffen:

- Het ontbreken van een vraag uit de praktijk. Kunstenaars stellen vaak niet een vraag van 'buitenaf' centraal, maar stellen hun eigen vragen, of ze 'reframen' de vraag die van derden komt (Sonderen, 2016).
- Het moeten zoeken naar eenduidigheid in het vinden antwoorden, of theoretisch onderbouwen van 'vondsten'. Dit is iets wat men 'niet moet willen', het zou ingaan tegen 'de eigenheid van het vak'. Er moet vooral gewaakt worden voor het veracademiseren van het kunstonderwijs (Sonderen, 2016).
- Bij artistiek onderzoek is de kennis die opgedaan wordt vaak heel persoonlijk, en lang niet altijd weer te geven in woord, maar veelal overdraagbaar in andere vormen (Borgdorff 2015; Smith & Dean, 2009; Wesseling, 2012). Het ontbreken van een tekstuele verantwoording roept vragen op over de navolgbaarheid en betrouwbaarheid van artistiek onderzoek, en de toegankelijkheid en bruikbaarheid van opgedane kennis.
- Het ontbreken van een methodiek. Tot op heden bestaan er weinig of geen gevalideerde onderzoeksmethodes voor artistiek onderzoek. Dit komt onder andere omdat Nederland geen pendant kent van het hbo-onderwijs (Borgdorff, 2015; Vereniging Hogescholen, 2016c). Kunstvakdocentenopleidingen kunnen minder gemakkelijk terugvallen op een onderzoekstraditie.